

Danmarks nationale reformprogram

Første fremskridtsrapport

Bidrag til EU's
vækst- og beskæftigelsesstrategi
(Lissabon-strategien)

Oktober 2006

Regeringen

Danmarks nationale reformprogram,
bidrag til EU's vækst- og beskæftigelsesstrategi (Lissabon-strategien)
Oktober 2006

I tabeller kan afrunding medføre,
at tallene ikke summer til totalen.

Henvendelse om publikationen
kan i øvrigt ske til:
Finansministeriet
7. kontor
Christiansborg Slotsplads 1
1218 København K
Telefon 33 92 33 33

Elektronisk publikation:
Produktion: Schultz
ISBN: 87-7856-800-5

Publikationen kan hentes på
Finansministeriets hjemmeside:
www.fm.dk

Indholdsfortegnelse

Indledning: Den danske reformstrategi.....	v
1. Den økonomiske ramme.....	1
1.1 Konjunkturudsigterne	1
1.2 Mellemløst strategi og målsætninger	4
2. Forskning, uddannelses- og innovationspolitik	9
2.1 Globaliseringsstrategien	9
2.2 Offentlig forskning – fokus på kvalitet og omfang	10
2.3 Styrket forskning, innovation og vidensspredning i den private sektor.....	13
2.4 Udvidet anvendelse af informations- og kommunikationsteknologi (IKT).....	14
2.5 Iværksætter	16
2.6 Uddannelse	19
3. Effektiv konkurrence og det indre marked	23
3.1 Bedre konkurrence	23
3.2 Det indre Marked.....	27
3.3 Bedre regulering	28
3.4 Infrastruktur	30
3.5 Konkurrence og effektivitet i den offentlige sektor	31
3.6 Regional vækstpolitik	33
4. Bæredygtighed, miljø og energi.....	35
4.1 Fremme af miljøeffektiv teknologi	35
4.2 Internalisering af miljøomkostninger og afkobling af vækst og miljøbelastning.....	36
4.3 Indsats mod klimaændringer	37
4.4 Stoppe tilbagegang i biodiversitet	39
4.5 Enerkipolitik	39
5. Beskæftigelsespolitikken	43
5.1 Beskæftigelsesmål.....	43
5.2 Arbejdsudbudet mv.	44
5.3 Ligestilling og kvinders beskæftigelse	53
5.4 Omstillingsevne.....	55
5.5 Investeringer i menneskelig kapital.....	56

Indledning: Den danske reformstrategi

Denne fremskridtsrapport er en opfølgning på det nationale reformprogram, der blev fremlagt i efteråret 2005. Fremskridtsrapporter skal udarbejdes i de mellemliggende år inden for den fastlagte tre-årige cyklus for reformprogrammerne. Rapporten redegør for de initiativer, der er taget siden udarbejdelsen af reformprogrammet i 2005 med inddragelse af Kommissionens evaluering heraf og Det Europæiske Råds konklusioner fra forårstopmødet i marts 2006. For at sikre en sammenhængende og selvstændig fremskridtsrapport gives en samlet præsentation af allerede gennemførte og planlagte konkrete reformtiltag på linje med reformprogrammet 2005, idet hovedfokus samtidig rettes mod ændringer og initiativer de seneste 12 måneder.¹

Den danske reformstrategi bygger videre på to årtiers omfattende strukturelle reformer af især pengepolitikken, finanspolitikken og arbejdsmarkedet. Disse reformer har sikret robuste finansielle balancer i den offentlige og private sektor efter store ubalancer i de foregående årtier. Ledigheden er bragt ned til et strukturelt lavt niveau og den samlede beskæftigelse er høj sammenlignet med andre lande. Samtidigt er bevaret en lav spredning af indkomsterne. Den danske "flexicurity-model" for arbejdsmarkedet er karakteriseret ved fleksible ansættelses- og afskedigelsesregler, et forholdsvist højt niveau for arbejdsløshedsdagpenge og social sikring samt en omfattende aktiv arbejdsmarkedspolitik.

Reformprogrammet 2005 identificerede fire væsentlige økonomiske og sociale udfordringer i de kommende år:

- Forberede befolkningens aldring gennem fortsat nedbringelse af den offentlige gæld og sikring af varigt højere beskæftigelse, herunder ved bedre beskæftigelse og integration for svagere grupper på arbejdsmarkedet.
- Sikre de fulde gevinster fra fordelene ved globaliseringen gennem fleksible markeder, et omfattende løft af uddannelsernes kvalitet og andelen af unge der gennemfører ungdomsuddannelse eller videregående uddannelse samt en kraftig styrkelse af forskningens kvalitet og omfang.
- Styrke rammerne for øget produktivitet i den private sektor gennem stærk konkurrence, bedre samspil med offentlig uddannelse og forskning, fremme af innovation og iværksættere samt bedre regulering og infrastruktur.
- Sikre størst mulig værdi for brugere af den store offentlige sektor, hvor moderne ledelse, i fravær af direkte markedstest, skal understøttes af institutionelle incitamenter, hurtig udnyttelse af ny teknologi, frit valg og konkurrenceudsættelse.

¹ I reformprogrammet 2005 blev sammenhængen mellem den danske strategi og EU's integrerede retningslinier illustreret via uddrag fra retningslinierne indsat passende steder i teksten. Da retningslinierne er uændrede, er de ikke medtaget i nærværende fremskridtsrapport. Retningslinierne findes i fuld længde på www.ec.europa.eu/growthandjobs/pdf/integrated_guidelines_en.pdf.

Samtidig er det ambitionen at disse udfordringer skal forenes med et fortsat højt niveau for miljøbeskyttelse til gavn for natur, sundhed og forbrugere.

Regeringen har med tilfredshed noteret sig, at Kommissionen i sin evaluering af det danske reformprogram 2005 deler analysen af de primære udfordringer og de underliggende prioriterede områder. Kommissionen fremhæver særligt behovet for mere konkrete tiltag til forøgelse af udbuddet af arbejdskraft i forlængelse af Velfærdskommissionens arbejde samt mere detaljerede tiltag til styrkelse af konkurrencen. De reformer og initiativer, der præsenteres i nærværende fremskridtrapport, imødekommer Kommissionens opfordringer.

Siden udarbejdelsen af reformprogrammet 2005 er der indgået politisk aftale om omfattende reformer. I april 2006 fremlagde regeringen sit udspil til reform af det danske velfærdssystem. Udspillet byggede på tre elementer i form af 1) Velfærdskommissionens arbejde, 2) oplæg til globaliseringsstrategi "Fremgang, fornyelse og trykthed" (*Globaliseringsstrategien*), som indeholdt i alt 350 konkrete initiativer, samt 3) rapport fra Trepartsudvalget om livslang opkvalificering og uddannelse for alle på arbejdsmarkedet. På den baggrund blev der i juni 2006 indgået et omfattende politisk forlig ved "Aftale om fremtidens velstand og velfærd og investeringer i fremtiden" (*Velfærdsaftalen*).²

Velfærdsaftalen er en meget bred politisk aftale om offentlige pensioner, tidlig tilbagetrækning, arbejdsmarkedet og en globaliseringspulje, som skal bruges til at styrke investeringerne i forskning, uddannelse, innovation og iværksætterier. Puljen indføres gradvist fra 2 mia. kr. i 2007 til 10 mia. kr. i 2012. Hovedparten af dette års fremskridtsrapport er derfor en redegørelse for de vedtagne og planlagte konkrete initiativer i Velfærdsaftalen og forslagene i regeringens Globaliseringsstrategi.

De overordnede rammer om reformarbejdet er sikring af finanspolitikken langsigtede holdbarhed. Indtil vedtagelsen af Velfærdsaftalen har forberedelsen af befolkningens aldring været koncentreret om fastholdelse af betydelige årlige overskud på de offentlige finanser med henblik på nedbringelse af gæld og renteudgifter. Løbende offentlige overskud er fortsat nødvendige, men med velfærdsaftalen løses en væsentlig del af finansieringsopgaven ved at sikre sammenhæng i pensionssystemet på længere sigt.

² Hele Velfærdsaftalen findes på dansk på www.fm.dk. Til grund for Velfærdsaftalens reformer lå et omfattende analysearbejde i tre forskellige fora, jf. reformprogrammet 2005: 1) *Velfærdskommissionens* uafhængige eksperter, der fremlagde deres afsluttende analyserapport primo 2006 om udviklingen og den mulige finansiering af de fremtidige velfærdssydelser set i lyset af ændringer i befolkningens sammensætning, jf. www.velfaerd.dk, 2) *Globaliseringsrådet*, der afsluttede sit rådgivende arbejde i foråret 2006 om, hvordan Danmark i 2015 bliver et samfund med fokus på vækst, viden- og iværksætterier, jf. www.globalisering.dk, 3) *Trepartsudvalget om livslang opkvalificering og uddannelse*, der bestod af arbejdsmarkedets parter og regeringen, fremlagde sin rapport i februar 2006, jf. www.fm.dk. Som bidrag til erfaringsudveksling er processerne omkring de tre gennemførte analysearbejder nærmere beskrevet i bilaget.

Reformerne af pension og tidlig tilbagetrækning indebærer en betydelig langsigtet styrkelse af de offentlige finanser og sigter på at skabe balance i forhold til konsekvenserne af væksten i antallet af ældre og stigende udgifter til sundhed og pleje. Endvidere gøres finansieringen af velfærdsudgifterne robust overfor konsekvenserne af stigende levetid, hvis omfang ikke kan forudsiges på forhånd.

Reformerne af uddannelse, arbejdsmarked og integration af indvandrere medfører en styrkelse af de offentlige finanser med en mellemfristet tidshorisont, der afsættes til globaliseringspuljen til udbygning af forskning, uddannelse, innovation og iværksæteri. For at sikre at denne udbygning får størst mulig effekt i form af resultater på ny viden, uddannelseskvalitet og produktivitet gennemføres samtidigt reformer af ledelse og organisering i de berørte offentlige institutioner.

De væsentligste elementer i Velfærdsaftalen og Globaliseringsstrategien er:

- Aldersgrænserne for efterløn og pension hæves gradvist med to år i perioden henholdsvis 2019-22 og 2024-27. Derefter indekseres aldersgrænserne i tilbagetrækningssystemet med udgangspunkt i restlevetiden for 60-årige, så den forventede periode i tilbagetrækning bevares omkring 19½ år. Samtidigt styrkes arbejdsmiljøet, seniorpolitik i den offentlige sektor og den aktive arbejdsmarkedspolitik for personer over 55 år.
- I forlængelse af de foregående årtiers reformer på arbejdsmarkedet sker der en yderligere fremrykning af aktivering, systematiske rådighedsvurderinger og en ny model for ordinær jobformidling. Til bedre integration af indvandrere og efterkommere på arbejdsmarkedet gennemføres bl.a. målrettede løntilskud og aftaler med arbejdsmarkedets parter og partnerskaber med virksomheder om opkvalificering, praktik og løntilskud. Endvidere styrkes uddannelsesinstitutionerne og de unges tilskyndelse til at sikre hurtigere forløb igennem uddannelserne.
- Fra globaliseringspuljen afsættes de nødvendige midler til at a) mindst 85 pct. af alle unge kan gennemføre en ungdomsuddannelse i 2010 og 95 pct. i 2015, b) mindst 50 pct. af alle unge har en videregående uddannelse i 2015 og c) styrket voksen- og efteruddannelse. Der er og vil blive gennemført omfattende reformer af uddannelsesinstitutionerne med henblik på styrket ledelse, samling af institutioner med henblik på større synergi, bedre kvalitetssikring og øget konkurrence.
- Fra globaliseringspuljen afsættes endvidere de nødvendige midler til en forøgelse af de offentlige forskningsbevillinger, således at de fra og med 2010 udgør 1 pct. af BNP. Kvaliteten af forskningen skal understøttes ved at sikre konkurrence om midlerne, bedre samspil med private virksomheder og styrket internationalisering.

Ud over Velfærdsaftalen er der indgået en række andre aftaler, initiativer og tiltag, der vil blive redegjort for i denne fremskridtsrapport. Centralt er også det fortsatte arbejde med implementering af *struktureformen* fra marts 2005 af den kommunale struktur

og opgavefordeling mellem de forskellige administrative niveauer i Danmark, der skal træde i kraft den 1. januar 2007.

Velfærdsaftalens reformer er - på linie med anbefalingerne fra Det Europæiske Råds møde i foråret 2006 - med til at skabe basis for fuld udnyttelse af virksomheders potentiale samt at øge beskæftigelsen.

Efter indgåelsen af Velfærdsaftalen vil regeringen i det kommende år rette ekstra fokus på kvaliteten af den offentlige sektors service. Den oplevede offentlige service handler ikke kun om de økonomiske rammer og antallet af offentligt ansatte. Regeringen har derfor igangsat et nyt større analysearbejde med forbillede i Globaliseringsrådets arbejde med henblik på at skabe et fælles grundlag for fortsatte forbedringer af den offentlige service, herunder i første række på ældre-, børne- og sundhedsområdet. Et regeringsudvalg med statsministeren i spidsen skal lede arbejdet, som skal resultere i et oplæg til en kvalitetsreform medio 2007.

For yderligere informationer om resultater og indikatorer for den danske strukturpolitik henvises til regeringens årlige Konkurrenceevneredegørelse.³

³ Konkurrenceevneredegørelsen for 2006 kan findes på www.oem.dk.

1. Den økonomiske ramme

Danmark har gennem en længere årrække konsolideret de offentlige finanser og den offentlige gæld er derfor nedbragt betydeligt. Overskud på betalingsbalancen har samtidig bidraget til, at udlandsgælden i store træk er afviklet. Ledigheden er den laveste i over 30 år, og beskæftigelsen er høj. Den førte økonomiske politik – herunder finans-, struktur- og fastkurspolitikken – har bidraget til den gunstige udvikling.

Hovedhjørnestenen i finanspolitikken er at sikre holdbare offentlige finanser bl.a. i lyset af den demografiske udvikling. Med udgangspunkt heri indgik regeringen i juni 2006 Velfærdsaftalen, der også sigter mod at løfte uddannelsesniveaet markant så globaliseringens muligheder udnyttes og udfordringer imødegås bedst muligt.

Velfærdsaftalens hovedelementer er: senere tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet, forstærket indsats for at øge beskæftigelsen og reducere ledigheden, flere indvandrere og efterkommere i arbejde, hurtigere studie gennemførelse, ungdomsuddannelse til alle, flere med videregående uddannelse, styrket voksen- og efteruddannelse, flere ressourcer til forskning og udvikling samt styrke innovation og iværksætterier.

1.1 Konjunkturudsigterne

Dansk økonomi er inde i et kraftigt opsving med høj vækst i produktionen, faldende ledighed, stigende beskæftigelse, og overskud på såvel offentlige finanser som betalingsbalancen.

I årene 2004-2007 skønnes den økonomiske vækst at udgøre ca. 2½ pct. i gennemsnit efter ret lav vækst på knap ¾ pct. årligt i perioden 2001-2003¹. Fremgangen blev i starten primært trukket af kraftig vækst i det private forbrug. Efterhånden er opsvinget blevet mere bredt funderet. Såvel privatforbruget og investeringerne som eksporten bidrager mærkbart til den høje økonomiske vækst. Blandt andet den lave rente, nedsættelsen af indkomstskatterne i 2004, høj vækst i udlandet og stærkt stigende priser på ejerboliger har medvirket til at styrke efterspørgslen.

Ledigheden er faldet med 63.500 personer siden slutningen af 2003, og der ventes en udfladning i den kommende tid. Ledigheden ventes at falde fra 6,1 pct. af arbejdsstyrken i 2004 (5,5 pct. ifølge EU-definition) til 4,1 pct. i 2007 (3,7 pct. ifølge EU-definition). Samtidig ventes beskæftigelsen at stige med ca. 70.000 personer (ca. 2½ pct.) fra 2004 til 2007.

Den lave ledighed har øget presset på arbejdsmarkedet og ført til mangel på arbejdskraft i visse sektorer. Der er tegn på tiltagende lønstigninger navnlig i bygge- og anlægssektoren. Det er vigtigt at undgå lønstigninger af en størrelse, der svækker konkurrenceevnen og dermed beskæftigelsen samt på sigt medfører vigende betalingsbalanceoverskud.

¹ Kilde: Finansministeriet, Økonomisk redegørelse, august 2006.

I lyset af det aktuelt høje økonomiske aktivitetsniveau og risikoen for yderligere pres på lønninger og priser er det vigtigt med tilbageholdenhed i finanspolitikken i 2007 samt at øge udbuddet af arbejdskraft, *jf. kapitel 5*. Det kan sammen med kommende gradvise rentestigninger bidrage til en blød landing for dansk økonomi. Fortsat høje oliepriser vil trække i samme retning.

På basis af aftalerne om kommunerne og regionernes økonomi (indgået i juni 2006) og finanslovsforslaget for 2007 (fremlagt i august 2006) skønnes finanspolitikken at have en nogenlunde neutral effekt på den økonomiske aktivitet i 2007.

I løbet af to år er den offentlige saldo vendt fra et lille underskud i 2003 til et rekordstort overskud i 2005. Det illustrerer, at de offentlige finanser i Danmark kan fluktuere ganske meget inden for en ret kort tidshorisont.

Overskuddet på den offentlige saldo i 2005 er foreløbig opgjort til 61,2 mia. kr. svarende til 3,9 pct. af BNP. I 2006 og 2007 skønnes offentlige overskud på henholdsvis 50 mia. kr. (3,1 pct. af BNP) og 47³/₄ mia. kr. (2,8 pct. af BNP).

De ekstraordinært store overskud i årene 2005-07 er udtryk for en midlertidig styrkelse af de offentlige finanser. Konjunkturerne – med høj beskæftigelse, lav ledighed og stort privat forbrug – bidrager til de store offentlige overskud i 2005-2007. Store indtægter fra olie- og gasaktiviteterne i Nordsøen afledt af udviklingen i olieprisen trækker i samme retning. Herudover var indtægterne fra pensionsafkastskatten ekstraordinært store i 2005. Afledt af det stigende renteniveau – og dermed mærkbare kurstab på pensionselskabernes obligationsbeholdninger – ventes provenuet fra pensionsafkastskatten at blive mærkbart mindre i 2006 og 2007.

Af hensyn til konjunktursituationen og de langsigtede finanspolitiske udfordringer er det afgørende at, de nuværende store offentlige overskud anvendes til at nedbringe den offentlige gæld.

Når der tages højde for konjunkturerne og en række andre midlertidige forholds påvirkning på de offentlige finanser er der fortsat tale om strukturelle overskud, om end disse er mindre end de faktiske overskud. I perioden 2004-2007 udgør de beregnede strukturelle overskud således i gennemsnit 1,2 pct. af BNP, mens de faktiske overskud ventes at ville udgøre 2,9 pct. af BNP i snit om året, *jf. tabel 1.1*.

Tabel 1.1
De offentlige finanser, 2004-2007

Pct. af BNP	2004	2005	2006	2007
Faktisk saldo (EDP-form)	2,7	4,9	4,1	3,8
Faktisk saldo (nationalregnskabsform)	1,7	3,9	3,1	2,8
Strukturel saldo	0,4	1,3	1,4	1,5

Anm.: Den strukturelle saldo er korrigeret for suspensionen af bidrag til den Særlige Pensionsordning (SP) i perioden 2004-2007. SP er en ikke-omfordelende pensionsordning.
Kilde: Danmarks Statistik og Finansministeriets beregninger.

Dermed ligger de strukturelle overskud inden for det tidligere opstillede målinterval, som tilsiger gennemsnitlige overskud på $\frac{1}{2}$ -1 $\frac{1}{2}$ pct. af BNP frem mod 2010, jf. også nedenfor.

De store overskud på de offentlige finanser bidrager til, at både den offentlige ØMU-gæld og nettogælden i stat og kommuner nedbringes. ØMU-gælden forventes reduceret til 24 $\frac{1}{2}$ pct. af BNP ultimo 2007. Blandt andet med baggrund i den gode konjunktursituation er nedbringelsen af ØMU-gælden på forkant med målsætningen i den oprindelige såkaldte 2010-plan, jf. *En holdbar fremtid – Danmark 2010, januar 2001*. Nettogælden skønnes samtidig nedbragt til 2 $\frac{1}{4}$ pct. af BNP i 2007.

Danmark opfyldte også i 2005 konvergenskriterierne for stabil valutakurs, inflation, rente samt offentlig saldo og gæld, jf. tabel 1.2.

Tabel 1.2
Konvergenskriterier i 2005

	Forbrugerpris- inflation (HICP) ¹⁾	Kapitalmarkeds- rente (10-årig stat)	Offentlig saldo (EDP-form)	Offentlig gæld (ØMU-gæld)
	Pct.	Pct.	-----Pct. af BNP-----	
Danmark	1,7 ¹⁾	3,4 ²⁾	4,9	35,9
EU25	2,2 ¹⁾	3,8 ²⁾	-2,3	63,4
Euroområdet	2,2 ¹⁾	3,4 ²⁾	-2,4	70,8
Konvergenskriterier	2,5 ¹⁾	5,4 ¹⁾	-3,0	60,0

1) Opgjort for december 2005.
2) Årsgennemsnit for 2005.
Kilde: EU-kommissionen, Eurostat, Danmarks Statistik og Finansministeriets beregninger.

I tabel 1.2 er det offentlige overskud på 4,9 pct. af BNP i 2005 opgjort i henhold til EU-proceduren om uforholdsmæssigt store underskud (EDP). Det vil blandt andet sige inklusive overskuddet i ATP-fonden.²

² Opgjort på EDP-form er det offentlige overskud noget større end ifølge nationalregnskabet. Det offentlige overskud udgjorde 3,9 pct. af BNP i 2005 på nationalregnskabsform mod de nævnte 4,9 pct. af BNP på EDP-form. Den primære årsag til forskellen på 1,0 pct. af BNP er, at ATP-fondens overskud på ca. 1,0 pct. af BNP medregnes i saldoen på EDP-form, mens ATP henregnes til den private sektor i nationalregnskabet. Behandlingen af swaprenter

1.2 Mellemløst strategi og målsætninger

Den økonomiske politik sigter generelt mod at sikre høj og stabil beskæftigelse, holdbar finanspolitik og gode rammevilkår for vækst, jf. den kommende opdatering af Danmarks konvergensprogram. De centrale mål for de enkelte politikområder er følgende:

- *Penge- og valutakurspolitik:* Fortsat stabil valutakurs- og inflationsudvikling i kraft af den faste kronekurs over for euroen,
- *Finanspolitik:* Sikre en holdbar udvikling i de offentlige finanser,
- *Udgiftspolitik:* Afdæmpet vækst i de samlede offentlige udgifter,
- *Skattepolitik:* Skattestop og lavere skat på arbejdsindkomst forudsat at det økonomiske råderum er tilvejebragt.

Pengepolitikken fastlægges med henblik på at holde en stabil kronekurs over for euroen. Dermed sikres, at inflationen følger den mellemfristede udvikling i euroområdet. Rammen for fastkurspolitikken er ERMII-aftalen, der indebærer et snævert bånd for kronekursen på $\pm 2\frac{1}{4}$ pct. omkring centralkursen over for euro. Kronekursen har i en årrække ligget tæt på centralkursen. Siden euroens indførelse den 1. januar 1999 har kronekursens gennemsnitlige (numeriske) afvigelse således udgjort ca. $\frac{1}{4}$ pct.

*Finanspolitikken*s centrale omdrejningspunkt er en holdbar udvikling i de offentlige finanser. Siden begyndelsen af 2001 er finanspolitikken blevet tilrettelagt med udgangspunkt i de finanspolitiske mål og forudsætninger i den tidligere omtalte 2010-plan og senere opdateringer bl.a. i forbindelse med Danmarks årlige konvergensprogram. En holdbar finanspolitik kræver en markant reduktion af den offentlige gæld (målt i pct. af BNP) i de kommende år.

Den holdbare linje i finanspolitikken udgør også hovedhjørnestenen i Velfærdsaftalen. Velfærdsaftalen giver væsentlig øget sikkerhed for, at der ikke opstår større finansieringsproblemer på længere sigt i takt med, at levetiden øges og der kommer flere ældre. Den aftalte indeksering af aldersgrænserne for tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet fra 2025 med levetiden for 60-årige bidrager væsentligt hertil. Danmark rustes dermed til den demografiske udfordring.

Velfærdsaftalen sikrer endvidere finansiering af en markant styrkelse af uddannelser og forskning, som på længere sigt øger vækstpotentialet og kan understøtte, at alle samfundsgrupper kan få del i den fremgang, som følger af bl.a. globaliseringen, jf. *boks 1.1 samt mere detaljeret beskrivelse i kapitel 2, 3 og 5.*

m.v. trækker også i retning af større offentligt overskud på EDP-form svarende til ca. 0,2 pct. af BNP, mens behandlingen af kapitaludgifter til visse statslige selskaber trækker i modsat retning ligeledes svarende til ca. 0,2 pct. af BNP. ØMU-gælden er opgjort med fradrag for ATP's beholdning af statsobligationer. Dette fradrag udgør 0,3 pct. af BNP i 2005, hvilket er noget mindre end de tidligere år.

Boks 1.1**Kort om Velfærdsaftalen og Aftalen om Fremtidig indvandring**

Regeringen indgik den 20. juni 2006 *Velfærdsaftalen* med Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti og Det Radikale Venstre. 158 af Folketingets 179 mandater står således bag denne aftale. Samtidig indgik regeringen aftale med Dansk Folkeparti om *Fremtidig indvandring*. Aftalerne omfatter især:

- *Senere tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet.* Efterlønsalderen hæves i 2019-2022 fra 60 til 62 år og folkepensionsalderen hæves i 2024-2027 fra 65 år til 67 år. Fra 2025 indekseres aldersgrænserne i pensionssystemet med levetiden for 60-årige, således at perioden med efterløn og folkepension er omkring 19½ år på længere sigt. Hvis levetiden ikke ændres, vil efterløns- og folkepensionsalderen fortsat være hhv. 62 og 67 år. Efterlønsordningen gøres mere fleksibel og efterlønsbidrag skal bl.a. indbetales i 30 år mod nu 25. Der gennemføres initiativer til at styrke beskæftigelsen for de ældre og forebygge nedslidning.
- *Forstærket indsats for at nedbringe ledigheden.* Beskæftigelsespolitikken styrkes bl.a. ved at fremrykke aktivering til efter 9 måneders ledighed og indførelse af intensiv aktiveringsindsats efter 2½ år. Jobformidlingen styrkes og der indføres systematiske rådighedsvurderinger.
- *Flere indvandrere og efterkommere i arbejde.* Der indføres bl.a. et målrettet løntilskud og flere særlige jobkonsulenter, og beskæftigelsesmulighederne understøttes af en fornyet firepartsaftale om styrket integration, partnerskaber med enkeltvirksomheder mv.
- *Hurtigere gennem uddannelserne.* Optagelsessystemet skal tilgodese unge, der starter på en uddannelse senest to år efter den adgangsgivende eksamen, og universitetsuddannelsernes tilrettelæggelse og finansiering skal i højere grad understøtte hurtigere studiegennemførelse.
- *Ungdomsuddannelse til alle.* Der gennemføres bl.a. en styrket indsats for, at unge ledige mellem 25-29 år uden uddannelse kommer i job eller uddannelse, styrket vejledning og opfølgning, flere praktikpladser mv.
- *Styrket voksen- og efteruddannelse.* Der gennemføres bl.a. et løft vedrørende læse-, skrive- og regnekurser for voksne, flere voksenlærlinge mv. Der afsættes en pulje på 1 mia. kr. til erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse. Udbetaling afhænger af, at arbejdsmarkedets parter øger finansieringsbidraget til en styrket voksen- og efteruddannelsesindsats fremadrettet.
- *Investeringer i fremtiden.* Der afsættes en pulje til investeringer i fremtiden, herunder i forskning og udvikling, voksen- og efteruddannelse, ungdomsuddannelse, de videregående uddannelser og innovation og iværksætteri. Puljen vokser gradvist til ca. 10 mia. kr. i 2012.
- Der indføres en såkaldt Green card-ordning, der giver særligt velkvalificerede udlændinge bedre muligheder for at søge job i Danmark.

Samlet set skønnes reformerne at styrke beskæftigelsen som anført i *tabel 1.3*.

Tabel 1.3**Løft i beskæftigelsen, 2010-2040, 1.000 personer**

	2010	2015	2025	2040
- Arbejdsmarked og integration	13	13	14	13
- Uddannelse mv.	-2	-3	10	16
- Senere tilbagetrækning mv.	2	4	86	96
I alt	13	14	110	126

Anm.: Som følge af afrunding kan totalen afvige fra summen af de enkelte linjer.

Kilde: Finansministeriet.

De dele af aftalen, der vedrører arbejdsmarked, uddannelse og bedre integration af indvandrere mv., skønnes at kunne styrke det finanspolitiske råderum med op mod ½ pct. af BNP. Dette råderum afsættes til en globaliseringspulje til investeringer i fremtiden. De øgede investeringer i fremtiden har karakter af et permanent løft, som isoleret set forøger de offentlige udgifter til bl.a. forskning og uddannelse med ca. ½ pct. af BNP frem mod 2012. Puljen indføres gradvist med ca. 2 mia. kr. (2007-priser) om året frem mod 2010 og 1 mia. kr. i årene efter.

Boks 1.1 (fortsat)

Kort om Velfærdsaftalen og Aftalen om Fremtidig indvandring

På længere sigt giver senere tilbagetrækning det største bidrag til fremgang i beskæftigelsen, jf. tabel 1.3. Dermed modgås størstedelen af det fald i arbejdsstyrken i denne periode, som ændringer i befolkningens sammensætning ellers forventes at føre med sig. Den aftalte reform af tilbagetræknings-systemet skønnes samlet set at styrke holdbarheden af de offentlige finanser med knap 1½ pct. af BNP. Reformerne kan sikre balance i den offentlige økonomi årtier frem samtidig med, at der bliver plads til øgede udgifter til bl.a. ældrepleje og sundhedsvæsen i takt med, at der bliver flere ældre.

Samlet set skønnes velfærdsaftalen at øge beskæftigelsen med ca. 13.000 personer frem mod 2010 stigende til omtrent 125.000 personer i 2040. På mellemfristet sigt er beskæftigelsesvirkningen mindre end målet i 2010-planen om en varig beskæftigelsesstigning på 50.000 personer frem mod 2010, jf. Danmarks Nationale Reformprogram 2005. Dette imødegås imidlertid af, at Velfærdsaftalen medfører en markant større fremgang i beskæftigelsen i de efterfølgende år.

Velfærdsaftalen bidrager dermed til en mærkbar forbedring af de offentlige finanser på længere sigt, hvilket giver større handlemuligheder i den økonomiske politik på lidt kortere sigt. Alt i alt medfører Velfærdsaftalen et økonomisk råderum på 2 pct. af BNP. Heraf medgår de ca. 1½ pct. af BNP til at sikre holdbare offentlige finanser på langt sigt, mens den resterende ½ pct. af BNP primært anvendes til at styrke indsatsen med hensyn til uddannelse og forskning (globaliseringspuljen).

De større handlemuligheder på kortere sigt afspejles i, at rammen for den reale vækst i de *offentlige udgifter* til service mv. forøges fra ½ pct. om året til omkring 1 pct. frem mod 2010.³ Det er lidt lavere end væksten i perioden 2002-2005, og samtidig mærkbart mindre end i 1990'erne, hvor væksten i det offentlige forbrug var ca. 2 pct. om året i gennemsnit.

I 2010-planen blev der opstillet et operationelt mål for de offentlige finanser, der tilsiger strukturelle offentlige overskud på ½-1½ pct. af BNP i gennemsnit frem mod 2010 med henblik på at sikre holdbare offentlige finanser.

Velfærdsreformerne indebærer isoleret set et mindre krav til overskuddene frem mod 2010, idet de offentlige finanser som nævnt forbedres markant på lidt længere sigt afledt af de mærkbare positive virkninger på beskæftigelsen. Alt andet lige trækker velfærdsaftalen dermed i retning af en nedjustering af det opstillede målinterval.

³ I 2010-planen er der forudsat en realvækst i det offentlige forbrug på ½ pct. i perioden 2007-2010. Hertil kommer forbrugsvirkningen af velfærdsaftalen – herunder den såkaldte globaliseringspulje – der ligeledes skønnes at svare til en realvækst på ½ pct.. Globaliseringspuljen er ikke udmøntet på nuværende tidspunkt og dermed er den præcise fordeling på offentligt forbrug, investeringer osv. ikke kendt. Udmøntningen vedrørende 2007 vil finde sted i efteråret i forbindelse med forhandlingerne om finansloven for 2007.

Regeringen vil i 2007 fremlægge en ny økonomisk flerårsplan, der mindst vil række til 2015, og som indeholder virkningerne af Velfærdsaftalen og anden ny information. I forbindelse med den kommende flerårsplan vil der bl.a. blive taget stilling til målintervallet for de offentlige finanser.

Skattepolitikens omdrejningspunkt er skattestoppet siden 2002, der indebærer, at en skat eller afgift ikke må stige, uanset om den er fastsat i procent eller nominelle kronerbeløb, jf. uddybning i det nationale reformprogram 2005.

De efterfølgende kapitler er koncentreret om de strukturpolitiske virkemidler, som skal ses i sammenhæng med og understøtte den generelle økonomiske politik.

2. Forskning, uddannelses- og innovationspolitik

Danmark har i mange år haft vækst i investeringer i forskning og udvikling. Med Velfærdsaftalen blev der yderligere afsat en globaliseringspulje til øgede investeringer i uddannelse, forskning, innovation, iværksætteri og voksen- og efteruddannelse. Puljen stiger løbende til 10 mia. kr. i 2012. Globaliseringsstrategien indeholder en lang række forslag til initiativer, hvoraf de udgiftsbaserede forslag foreslås finansieret af globaliseringspuljen. Implementering af de øvrige initiativer vil der blive arbejdet med løbende.

Hovedindsatsområderne i de kommende år er:

- At implementere den løbende forhøjelse af de offentlige bevillinger til forskning og udvikling, der forventes at udgøre 1 pct. af BNP i 2010. Endvidere skal kvaliteten af forskningen styrkes, idet regeringen bl.a. ønsker at styrke konkurrencen om midlerne og satse på store og langsigtede forskningsprojekter.
- Øge den privatfinansierede forskning så den samlede forskning når op på 3 pct. af BNP i 2010, bl.a. ved at forbedre samspejlet mellem virksomheder og offentlige vidensinstitutioner.
- Fortsat forbedre rammevilkår for iværksættere, bl.a. ved at forbedre mulighederne for uddannelse i iværksætteri.
- Implementere tiltag til at få flere unge igennem uddannelsessystemet og på kortere tid.

2.1 Globaliseringsstrategien

Mange af Globaliseringsstrategiens 350 konkrete initiativer vedrører forskning, uddannelse, innovation og iværksætteri. Dette ligger i forlængelse af de senere års tiltag og reformer til at styrke forskning, udvikling og innovation, jf. det nationale reformprogram 2005. Med Velfærdsaftalen udstikkes de økonomiske rammer i form af en globaliseringspulje, jf. tabel 2.1.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Mia. kr.						
Pulje	2,0	4,0	6,0	8,0	9,0	10,0

Kilde: Velfærdsaftalen.

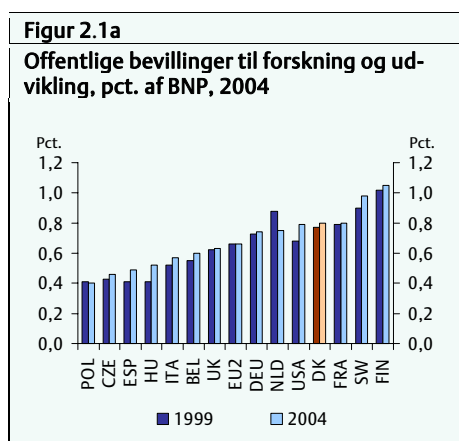
Danmark har i mange år haft vækst i investeringer i forskning og udvikling. De seneste tal for 2004 fra Eurostat viser en samlet dansk forskning på 2,58 pct. af BNP, hvoraf de offentlige forskningsmidler udgjorde 0,8 pct. af BNP¹. De danske investeringer i forskning og udvikling er over gennemsnittet i EU og OECD.

¹ I OECDs opgørelser, som der også ofte refereres til, anvendes ikke helt samme opgørelsesmetode. OECDs tal for den samlede danske forskning er 2,48 pct. af BNP for 2004.

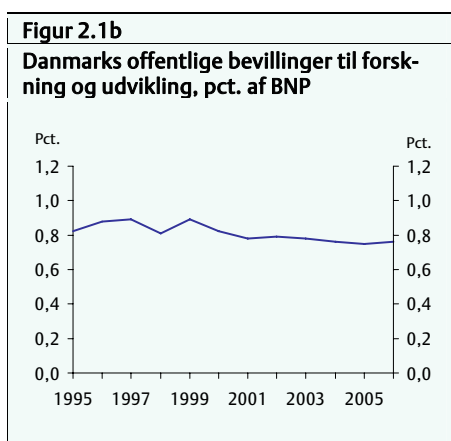
I 2006 er der taget yderligere skridt for at sikre, at Danmark når målsætningen om at investere 3 pct. af BNP i forskning og udvikling i 2010. Med Velfærdsaftalen sigtes mod, at de offentlige investeringer i forskning og udvikling vil nå 1 pct. af BNP i 2010. Globaliseringspuljen vil blive udmøntet efter aftale med forligspartierne i løbet af efteråret. De initiativer i Globaliseringsstrategien, der har udgiftsmæssige konsekvenser, vil indgå i forhandlingerne om udmøntning af globaliseringspuljen. De øvrige initiativer i Globaliseringsstrategien, der bl.a. sætter fokus på at få kvalitet for pengene, søges implementeret løbende.

2.2 Offentlig forskning – fokus på kvalitet og omfang

Den offentlige forskning har stor betydning for samfundets velstand og udvikling. Offentlig forskning er afgørende for at udvikle grundlæggende ny viden og nye ideer på områder, hvor manglende umiddelbar anvendelse gør, at private virksomheder ikke investerer. De statslige bevillinger til forskning og udvikling er vist i *figur 2.1*.

Kilde: Eurostat

Anm.: Ændringer i opgørelsesmetoden forringer sammenligneligheden før og efter 1999. I opgørelsen medregnes bevillinger på finansloven (herunder midler fra højteknologifonden), provenutab pga. 150 pct.-fradragsordningen, midler fra grundforskningsfonden, midler fra amter og kommuner samt midler som modtages fra EU og Nordisk Ministerråd.

Kilde: Finansministeriet

Globaliseringsstrategien opstiller en række forslag til initiativer vedrørende den offentlige forskning og universiteterne. Udmøntningen vil ske i dialog med forligspartierne bag Velfærdsaftalen. De vigtigste er vist i *boks 2.1*.

Boks 2.1**De vigtigste initiativer i Globaliseringsstrategien i relation til offentligt finansieret forskning**

- Flere midler til offentlig forskning, så de offentlige investeringer i forskning og udvikling når 1 pct. af BNP i 2010.
- Andelen af offentlige forskningsmidler, der fordeles i konkurrence, skal senest i 2010 udgøre 50 procent af de samlede forskningsmidler. Heraf skal en større andel gå til strategisk forskning.
- Bevillingsprocedurerne ændres, så andelen af store og langsigtede forskningsbevillinger øges.
- Der skal udarbejdes en langsigtet strategi for investeringer og prioriteringer af større forskningsinfrastrukturer, og der afsættes en særlig pulje til finansiering heraf.
- Dansk forskningskvalitet skal måles og evalueres systematisk, så det sikres, at midler tildeles på baggrund af kvalitet.
- Der skal iværksættes en øget indsats for at fremme dansk deltagelse i EU's rammeprogrammer og andre internationale forskningsaktiviteter.
- Sektorforskningen skal integreres i universiteterne, så også denne del af forskningen understøtter uddannelserne.
- Antallet af ph.d.-stipendier og erhvervs-ph.d.'er skal fordobles.
- Universiteterne skal etablere elitekandidatuddannelser med særlig høj undervisningsstandard og høje adgangskrav for de meget kvalificerede bachelorer.
- Universiteternes basismidler skal fordeles efter kvalitet og alle universitetsuddannelser skal vurderes efter internationale standarder.
- Universiteterne skal opstille konkrete mål for udnyttelsen af forskningens resultater. Resultaterne skal have betydning for, hvor mange penge det enkelte universitet får tildelt.

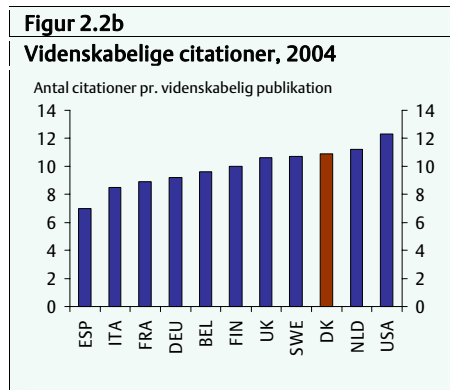
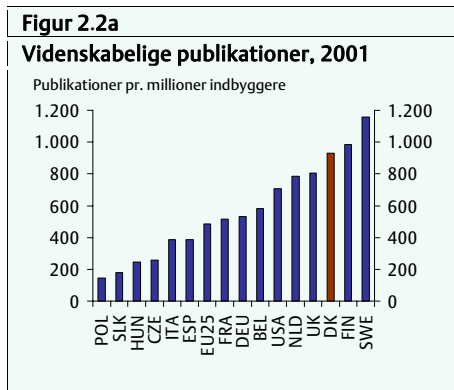
Se i øvrigt uddybning i bilag 2.

I Danmark udføres størstedelen af den offentlige forskning og udvikling på universiteterne og sektorforskningsinstitutionerne. Hertil kommer de Godkendte Teknologiske Serviceinstitutter² samt sygehusene, der også udfører offentligt finansieret forskning og udvikling.

For at øge forskningens effektivitet og universiteternes muligheder som attraktive arbejdspladser bliver der i de kommende år sat fokus på universitetsmiljøernes størrelse og kvalitet. Det er regeringens ambition, at der generelt skal være færre og stærkere universiteter, hvilket bl.a. betyder fusioner mellem universiteter og integration af sektorforskningsinstitutioner i disse. I dag er der 12 universiteter og 15 sektorforskningsinstitutioner. Fusionerne besluttet endelig i efteråret 2006 og påregnes for de flestes vedkommende at træde i kraft 1. januar 2007. Universiteternes rolle i det europæiske samarbejde søges styrket.

De foreliggende indikatorer tyder på, at den danske forsknings- og udviklingsindsats generelt har en høj kvalitet. Danmark er således blandt de lande i verden, hvor der produceres flest videnskabelige publikationer pr. indbygger, og danske forskere citeres også relativt ofte af andre forskere, *jf. figur 2.2*.

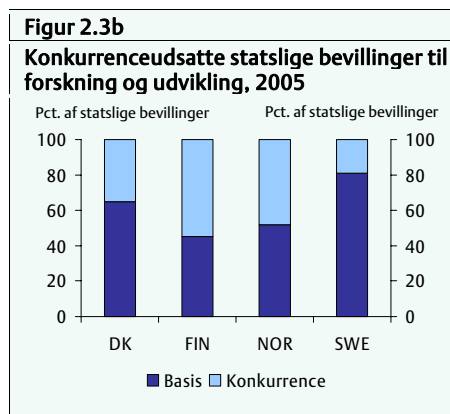
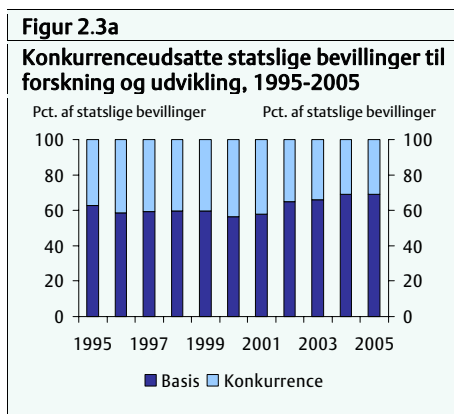
² De Godkendte Teknologiske Serviceinstitutter yder rådgivning, forskning og udvikling i ny teknologi til danske virksomheder.

Kilde: OECD og ISI Essential Science Indicators, 2004.

De danske universiteter synes endvidere at være blevet bedre til at udnytte forskningsresultaterne. Antallet af solgte patenter og licenser er tredoblet siden 2000. Ligeledes er der skabt flere nye virksomheder med afsæt i offentlig forskning de seneste fem år. Danmark ligger dog internationalt set endnu på et relativt lavt niveau.

For at sætte yderligere fokus på *kvaliteten* skal der i øget omfang ligge kvalitetskriterier til grund for tildelingen af basisbevillinger til universiteterne, jf. boks 2.1. Mængden af konkurrenceudsatte forskningsbevillinger er lavere i Danmark end i andre nordiske lande, jf. figur 2.3b. Initiativet skal ses i forlængelse af den ledelsesmæssige reform af universiteterne, der er gennemført de seneste år med bl.a. indførelse af bestyrelser med eksternt flertal, jf. det nationale reformprogram 2005.

Kilde: Finansministeriet, statsligt forskningsbudget 2005 og Nordisk Ministerråd, Statslige bevillinger til forskning og udvikling i de nordiske lande, 2005.

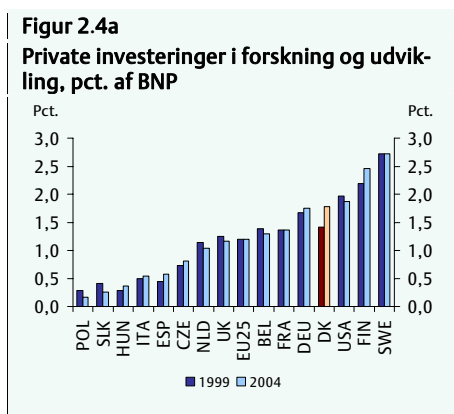
I 2003 blev der optaget ca. 1.200 ph.d.-studerende. Det er regeringens mål at *fordoble optaget på ph.d.-uddannelserne* frem mod 2010. Forøgelsen af ph.d'ere skal især ske inden for naturvidenskab, teknisk videnskab, IT og sundhedsvidenskab, hvor den sam-

fundsmæssige efterspørgsel er stor. I en nyligt offentliggjort rapport konkluderede et internationalt panel, at kvaliteten af den danske ph.d.-uddannelse generelt er i top, og at der er potentiale og kapacitet til en kraftig forøgelse af ph.d.-optaget.

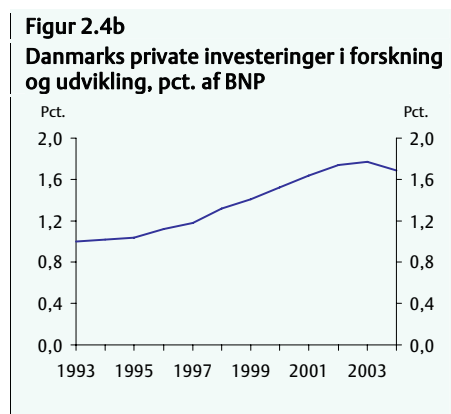
2.3 Styrket forskning, innovation og videnspredning i den private sektor

De typisk anvendte indikatorer for virksomhedernes innovation viser, at danske virksomheder er ganske innovative, uden dog at være de mest innovative i verden.³ Målt på patentering og varemærker pr. mio. indbyggere ligger Danmark over gennemsnittet i EU-15. Sammenlignet med landene i EU-15 ligger Danmark højt placeret med hensyn til nye varers andel af omsætningen, men lavere placeret for så vidt angår nye tjenesteydelsers andel af omsætningen.

Private virksomheders forsknings- og udviklingsindsats er en vigtig forudsætning for innovation. Danmark er blandt de EU-lande, hvor investeringsniveauet er højest. Den private sektor brugte i 2004, hvad der svarer til 1,78 pct. af bruttonationalproduktet på forskning og udvikling, jf. figur 2.4.

Anm.: For UK er nyeste tal fra 2003 anvendt.
Kilde: Eurostat.

Kilde: OECD, Main Science and Technology Indicators samt Center for Forskningsanalyse.

Videnspredning fra forsknings- og uddannelsesinstitutioner til erhvervslivet er centralt for at sikre udnyttelse heraf. Her spiller den danske infrastruktur for videnspredning – de Godkendte Teknologiske Serviceinstitutter – en særlig rolle i forhold til at overføre viden til særligt de små og mellemstore virksomheder. Højt kvalificerede medarbejdere er en vigtig forudsætning for virksomhedernes omsætning af forskningsresultater og viden til innovation. Antallet af privatansatte med en videregående uddannelse har været stigende i en årrække. Nettoindvandringen af højtuddannede til Danmark ligger derimod både under gennemsnittet for OECD og de øvrige nordiske lande.

³ Jf. Konkurrenceevneredegørelsen, 2006, se www.oem.dk.

Samspillet mellem virksomheder og eksterne parter såsom kunder og leverandører, rådgivere samt forsknings- og uddannelsesinstitutioner er også en vigtig kilde til vidensspredning og innovation. Danske virksomheder tillægger samspillet med kunderne større betydning end virksomhederne i de fleste af de øvrige lande i EU-15. De danske virksomheders vurdering af betydningen af samspillet mellem virksomheder og universiteter svarer til gennemsnittet for EU-15⁴.

På baggrund heraf iværksættes i de kommende år en række initiativer for at styrke vidensspredningen og samspillet mellem videninstitutioner og virksomheder. Endvidere bør rammevilkårene for virksomheders og offentlige institutioners innovation styrkes, herunder brugerdreven innovation. De væsentligste initiativer, hvoraf de fleste umiddelbart kan iværksættes, er gengivet i *boks 2.2*. Udmøntningen vil ske i dialog med forligspartierne bag Velfærdsaftalen og aftalen om fremtidig indvandring.

Boks 2.2	
De vigtigste initiativer i Globaliseringsstrategien i relation til innovation og vidensspredning	
<ul style="list-style-type: none"> • Midler til innovationssamarbejde mellem virksomheder og forskningsinstitutioner samles i én pulje, og der gives mulighed for at støtte en bredere vifte af projekter og netværk. SMV'ers muligheder for at deltage i samarbejdsprojekter forbedres, bl.a. via en "rabatkupon-ordning". • Midler til Godkendte Teknologiske Serviceinstitutioner skal fordeles i åben konkurrence, så flere aktører har mulighed for at udføre teknologisk service. Der skal bl.a. etableres et innovationscenter for e-business inden for rammerne af den teknologiske service. • Forskningsinstitutionerne skal efter rådgivning fra bl.a. innovationsmiljøerne kunne finansiere afprøvning og dokumentation af, om en opfindelse har kommercielle muligheder ("proof-of-concept"). • Private virksomheder skal nemmere kunne deltage i offentligt finansieret forskning. • Der skal etableres et program for brugerdreven innovation, der skal give ny viden om kunder og markeder. • Der skal etableres en ny internetbaseret markedsplads for køb og salg af patenter, varemærker og andre rettigheder. • Der skal udarbejdes en strategi for dansk deltagelse i de store, strategiske teknologiinitiativer, som EU planlægger som led i det 7. rammeprogram for forskning. • I tilknytning til udvalgte ambassader og handelskontorer i udlandet etableres brohovedfunktioner for kontakt til førende forsknings-, innovations- og erhvervmiljøer i de pågældende lande. • Der skal indføres en green card-ordning, der giver bedre muligheder for at få flere kvalificerede udlændinge til Danmark. 	
Se i øvrigt uddybning i bilag 2.	

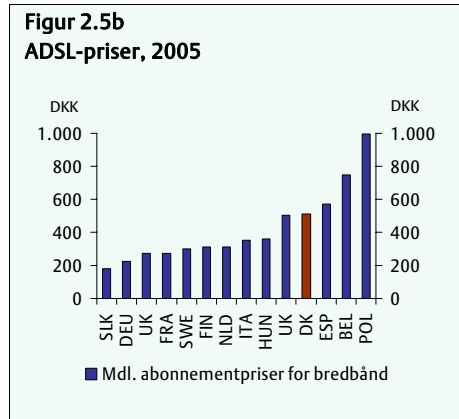
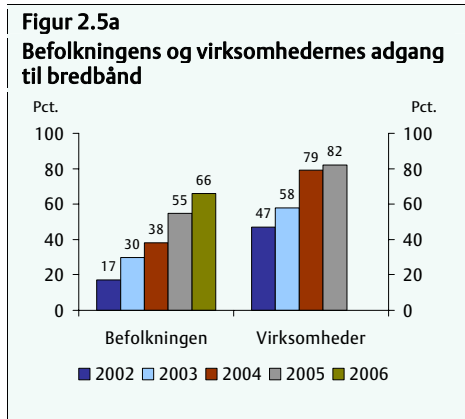
2.4 Udvidet anvendelse af informations- og kommunikationsteknologi (IKT)

De samlede investeringer i forskning og udvikling inden for IKT svarer i Danmark til 1.500 kr. pr. indbygger (2003). Det er noget over gennemsnittet i EU-15, som lå på 600 kr. og omkring halvdelen af niveauet i USA og Japan. I de senere år kan en væsentlig del af stigningen i arbejdsproduktiviteten i Danmark tilskrives investeringer i IKT.⁵

⁴ Jf. Konkurrenceedvneredegørelsen 2006, se www.oem.dk.

⁵ Ifølge Danmarks Statistiks dekomponering af væksten i arbejdskraftsproduktiviteten kan op mod 30 pct. af stigningen i de senere år tilskrives investeringer i IKT.

78 pct. af de danske familier har adgang til internet i hjemmet, mens 97 pct. af virksomhederne havde internetadgang i 2005. Danmark har 1,3 mio. bredbåndsforbindelser, hvilket svarer til 66 pct. af befolkningen, *jf. figur 2.5a*. Det placerer Danmark i toppen på verdensplan. Mere end 98 pct. af befolkningen har mulighed for at få en bredbåndsforbindelse. Bredbåndsmarkedet er dog fortsat ikke tilstrækkeligt konkurrencepræget, *jf. figur 2.5b*. I efteråret 2005 blev reguleringen derfor ændret i form af nogle generelle forbedringer af vilkårene for konkurrence og en sænkning af samtrafikpriserne.

Kilde: Danmarks Statistik.

Fordelene ved virksomheders anvendelse af IKT afhænger i høj grad af, om systemerne kan integreres. Standardiseringsarbejdet og fremme af brugen af åbne standarder er centralt. 57 pct. af de danske virksomheder har integreret deres systemer til køb og salg med betalings- og faktureringsystemer.

Der arbejdes aktivt for at fremme digitalisering af den offentlige sektor. 41 pct. af de borgere, der havde kontakt med den offentlige sektor i 2005, kommunikerede via internet, mens 87 pct. af virksomhederne havde digital kontakt med de offentlige myndigheder. Pr. 1. september 2006 var der udstedt 715.000 digitale signaturer, dvs. mulighed for at identificere sig med en juridisk bindende digital underskrift, og 97 pct. af de offentlige myndigheder kunne modtage en digital signatur.

Den danske regerings politik er, at markedet skal drive IKT-udviklingen, og at det offentlige skal understøtte denne udvikling via gode rammebetingelser og ved selv at gå forrest som lokomotiv og efterspørger. Denne overordnede politik er for 2006 konkretiseret i fire temaer, *jf. boks 2.3*. De fleste af initiativerne er igangsat eller står umiddelbart over for at blive igangsat.

Boks 2.3

Regeringens initiativer til fremme af IKT

Sammenhængende IKT-systemer:

- International standardisering og fælles-offentlige løsninger.
- Standardisering i enkelt-sektorer og i forbindelse med kommunalreformen.
- Sammenhængende digital infrastruktur for virksomheder; det skal være lige så nemt at sende en elektronisk faktura, som det er at sende en e-mail.

Effektive IKT-markeder:

- Strategisk eftersyn af teleregulering for at sikre innovation og investeringer.
- Fornyede regler for tildeling af frekvenser, der sikrer dynamiske markeder.
- Nyt nationalt videntcenter for software for at understøtte konkurrencen.
- Gode rammebetingelser for digitalt TV og digitalt indhold.

Innovation med IKT:

- Nemmere adgang til ekspertviden om e-business til danske virksomheder.
- Øget samarbejde mellem virksomheder og videninstitutioner via Den Regionale IKT-satsning.
- Øget satsning på forskningsområdet, herunder IKT.

IKT til gavn for alle:

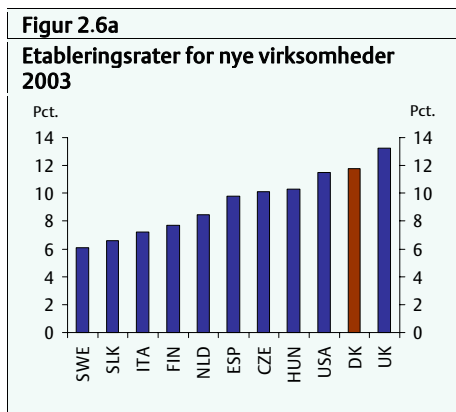
- Nemmere adgang til digitale offentlige tjenester.
- Udvikling af et barometer for befolkningens IKT-færdigheder.
- En national strategi for e-læring.
- Tillid og tryghed ved IKT-anvendelse blandt andet gennem kampagner som "netsikker nu!" og forskning i borgernes IKT-sikkerhed.

Se i øvrigt uddybning i bilag 2.

Endvidere er det i 2006 vedtaget, at der skal igangsættes en række tiltag, som skal sikre, at offentlige myndigheders anvendelse af IKT, herunder software, så vidt muligt baseres på åbne standarder. Endelig undersøges mulighederne for at øge bredbåndsdækningen yderligere.

2.5 Iværksættereri

Danmark ligger fortsat højt sammenlignet med andre lande i Europa, når det gælder opstart af nye virksomheder. Nye virksomheder etableret inden for det seneste år udgør over 10 pct. af det samlede antal virksomheder i Danmark, *jf. figur 2.6a*.

Anm.: Andel nye virksomheder etableret inden for det seneste år. For Danmark og USA er tallene baseret på egne beregninger bygget på nationale statistikker. Opgørelsen er ikke fuldt ud sammenlignelig. F.eks. kan virksomheder åbnes i enkelte amerikanske stater uden indrapportering. Hermed undervurderes etableringsraten for USA.

Kilde: Eurostat, DK Statistik og www.census.gov.

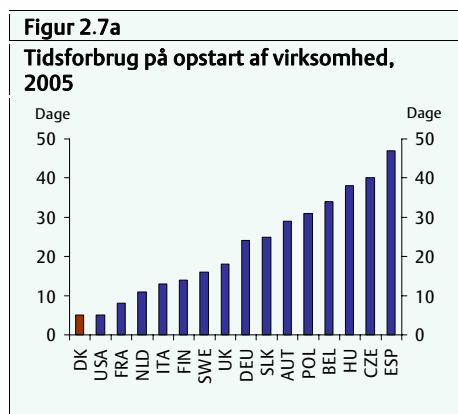
Anm.: Vækstiværksættere i forhold til samlede antal iværksættere. Vækstiværksættere defineres som virksomheder, der oplever mindst en gennemsnitlig vækst i beskæftigelsen og/eller omsætning på 60 pct. Data skal fortolkes med forsigtighed, bl.a. fordi oplysningerne ikke er indsamlet fra nationale statistikbureauer.

Kilde: Bureau van Dijk og Iværksætterindeks 2005, Erhvervs- og Byggestyrelsen.

Vækstiværksættere har en væsentlig betydning for økonomien via en effektiv anvendelse af kapital og arbejdskraft. Danmark har en lavere andel af vækstiværksættere end mange andre lande. I Danmark havde mindre end 5 pct. af alle iværksættere i 2003 en vækst på over 60 pct. siden 2001, *jf. figur 2.6b*.

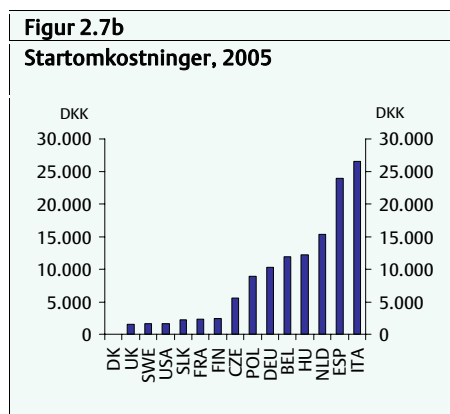
Danmark har på en række områder de bedste rammevilkår for iværksættere i EU. Eksempelvis er det billigst og hurtigst at starte virksomhed i Danmark, *jf. figur 2.7*. Udbuddet af venturekapital i opstartsfasen ligger også højt i forhold til de øvrige EU-lande. På andre områder klarer Danmark sig mindre godt. Det gælder f.eks. undervisning i iværksætteri på de videregående uddannelser og venturekapital i virksomhedernes ekspansionsfase.⁶

⁶ Jf. Konkurrencevneredegørelsen 2006, se www.oem.dk.

Anm: Antal dage der går med at få registreret en ny virksomhed.

Kilde: Verdensbanken, Doing Business in 2005.

Anm: Beløb i gebyrer og afgifter, som det koster at starte en ny virksomhed.

Kilde: Verdensbanken, Doing Business in 2005.

Med Globaliseringsstrategien blev lanceret *31 nye initiativer*, der skal forbedre rammerne for vækstiværksættere. De vigtigste nye initiativer og status for centrale gennemførte initiativer er angivet i *boks 2.4*.

Boks 2.4

De vigtigste gennemførte og planlagte iværksætterinitiativer

Gennemførte initiativer:

- Lovgrundlag for etablering af ny, kapitalstærk venturefond er vedtaget i 2006.
- Lettelser af de administrative byrder, herunder reduktion af revisionspligt for små og mellemstore virksomheder, er vedtaget i 2006.
- Den alternative markedsplads "First North" er etableret på Københavns Fondsbørs i 2005 for virksomheder, der ikke har mulighed for at leve op til Fondsbørsens normale krav til børsnoterede selskaber.
- Mulighederne for investering af rate- og kapitalpensionsmidler i unoterede aktier er forbedret, lovforslag vedtaget 2005.
- Etablering af 3 væksthuse på videregående uddannelsesinstitutioner, hvor studerende kan få mulighed for at afprøve og udvikle deres forretnings- eller produktidé og sparre med erfarne erhvervsfolk.

Vigtige forslag til initiativer i Globaliseringsstrategien:

- Styrkelse af Selvstændighedsfonden, der skal fremme samarbejdet mellem erhvervsliv og skoler om iværksætteri i uddannelsessystemet.
- Tilbud om fag i iværksætteri til alle elever i uddannelsessystemet.
- Nye iværksætterhuse med lettilgængelig og kvalificeret rådgivning af vækstiværksættere.
- Nye finansieringsformer til vækstiværksættere skal forbedre finansiering af idéudvikling, test af marked samt sikre sparring fra erfarne erhvervsfolk.
- En bedre prioritering af bevillingerne til innovationsmiljøerne, som sikrer, at kompetencerne samles i stærkere miljøer.
- Færre byrder for virksomhederne gennem digital sagsbehandling.
- Hurtigere behandling af konkursboer skal give genstartere bedre vilkår.

Se i øvrigt uddybning af de nye initiativer i bilag 2.

Fremover vil regeringen følge udviklingen på iværksætterområdet årligt via Konkurrenceevneredegørelsen og Iværksætterindekset.

2.6 Uddannelse

Danmark bruger væsentligt flere midler på uddannelse end EU-gennemsnittet, *jf. tabel 2.2*. Internationale sammenligninger viser imidlertid, at resultaterne i grundskolen ikke står mål med den økonomiske indsats. Endvidere bliver danske studerende relativt sent færdige med deres uddannelser.

	2000	2001	2002	2003
Danmark	8,3	8,4	8,4	8,3
EU15	4,7	5,0	5,1	5,2

Anm.: Udgifter til uddannelse omfatter her grundskole, ungdomsuddannelse samt de videregående uddannelser (inklusive uddannelsesstøtte).
Kilde: Eurostat.

I Velfærdsaftalen indgår følgende centrale målsætninger om uddannelse:

- Andelen af en ungdomsårgang, der gennemfører en ungdomsuddannelse skal øges fra 80 pct. i 2003 til 85 pct. i 2010 og 95 pct. i 2015. Andelen der gennemfører videregående uddannelser skal øges fra 44½ pct. i 2003 til 50 pct. i 2015.
- Unge der gennemfører en videregående uddannelse skal færdiggøre denne tidligere end i dag og på normeret tid.

At få 95 pct. til at gennemføre en *ungdomsuddannelse* kræver, at der også sættes fokus på de grundlæggende forudsætninger fra folkeskolen, *jf. boks 2.5*.

Boks 2.5.**Lissabon-strategien og den danske folkeskole**

Udvikling af den primære skolegang indgår ikke direkte i Lissabon Strategien. Udviklingen af den danske folkeskole er imidlertid en væsentlig forudsætning for opfyldelsen af målet om, at flere unge skal gennemføre ungdomsuddannelser og på kortere tid. Internationale undersøgelser har vist, at danske folkeskoleelever er bagud på en række faglige områder. Regeringen har igangsat en række tiltag for at styrke fagligheden i folkeskolen, herunder:

- Obligatoriske it-baserede test i læsning, matematik, engelsk, fysik/kemi, biologi og geografi i 2007 og 2008. Disse test skal give lærere, forældre og elever et redskab til at følge med i, hvordan det går, og hvor der skal sættes ind, så alle børn får passende udfordringer.
- Lærernes grunduddannelse er styrket med vedtagelse af den nye læreruddannelseslov, som træder i kraft med studiestart i august 2007. Den indebærer større specialisering af lærerne ved færre og større linjefag og en aldersspecialisering af dansk og matematik. Der gøres også en indsats for lærernes efteruddannelse.
- 10. klasse skal målrettes elever, som har behov for yderligere faglig kvalificering og uddannelsesafklaring for at kunne gennemføre en ungdomsuddannelse. Samtidig skal 10. klasse kunne samle de unge op, der falder fra en påbegyndt ungdomsuddannelse.
- Der er i perioden 2006-2009 afsat i alt 105 mio. kr. til en national handlingsplan for læsning. Heraf anvendes 55 mio. kr. til styrkelse af lærernes kompetencer. 14 mio. anvendes til en styrkelse af indsatsen på førskoleområdet.

Den højere gennemførelsesprocent for ungdomsuddannelser skal først og fremmest opnås gennem styrkelse af de erhvervsrettede ungdomsuddannelser, *jf. også afsnit 5.5*. I forhold til de unge, som har særlig behov og ikke umiddelbart er i stand til at påbegynde en kompetencegivende ungdomsuddannelse, er *produktionskolerne* centrale. Produktionsskolernes aktivitet skal målrettes mod mere kompetencegivende uddannelse. Der gennemføres i efteråret 2006 en undersøgelse af produktionskoleelevernes forudsætninger, og de forhold, der har betydning for, at de unge påbegynder et produktionskoleforløb.

For de unge, der ikke magter at gennemføre en erhvervsuddannelse, er *erhvervsgrunduddannelsen (egu)* et relevant tilbud. Der er relativt positive erfaringer med forløbene på erhvervsgrunduddannelsen, set i forhold til de unges forudsætninger. Hvor det hidtil har været frivilligt, om kommunerne ville tilbyde egu, forpligtes de nu til at tilbyde egu til den relevante målgruppe. Samtidig gennemføres en modernisering af egu med henblik på at skabe fleksible og tidssvarende uddannelsestilbud.

I august 2005 gennemførtes endvidere en reform af *gymnasiuddannelsen*. Der er gennemført evalueringer af forskellige elementer af grundforløbet, og der er i 2006 vedtaget enkelte ændringer, som bl.a. giver skolerne større frihed til at bestemme, hvordan de vil tilrettelægge grundforløbet.

Danmark er et af de lande, hvor de unge er ældst, når de afslutter en *videregående uddannelse*. Færdiguddannede er i gennemsnit ca. 4 år ældre, end hvis de havde fulgt den lige vej gennem uddannelserne. Med Velfærdsaftalen igangsættes en række initiativer for at få de unge *hurtigere i gang og igennem uddannelsesystemet*, så de kan komme hurtigere ud på arbejdsmarkedet, *jf. boks 2.6*.

Boks 2.6**Initiativer til hurtigere gennemførelse af videregående uddannelser**

- Optagelsessystemet skal tilgodese unge, der starter tidligt på en videregående uddannelse. Der indføres en såkaldt kvotientmodel, hvor unge, der starter senest to år efter den adgangsgivende eksamen, får opregnet deres oprindelige karaktergennemsnit med en kvotient på 1,08.
- Universitetsuddannelserne skal indrettes, så de understøtter hurtigere studie gennemførelse:
 - a) der skal skabes en mere overskuelig semesterstruktur,
 - b) der skal skabes en tættere kobling mellem eksamen og undervisning samt mulighed for hurtigt at gå til reeksamination,
 - c) der indføres tidsbegrænsning på de studerendes specialeskrivning.
- Mulighederne for hurtigere studie gennemførelse skal endvidere understøttes ved at styrke studievejledningen,
 - a) omlægge universiteternes taxametertilskud mhp. at skabe bedre sammenhæng mellem undervisningens tilrettelæggelse og de studerendes forudsætninger og engagement, så de faktiske studietider nærmer sig de normerede studietider,
 - b) indføre færdiggørelsestaxametre på kandidatuddannelserne, der vil tilfalde universiteterne, når den studerende har færdiggjort deres kandidateksamen.

Der lægges stor vægt på, at danske uddannelser skal være internationalt attraktive. En række tiltag er under overvejelse. Konkret er der for de videregående uddannelser otte centre som siden 2005 er blevet godkendt til den nye betegnelse *University College*. Betegnelsen opnås efter en akkrediteringsproces, hvor institutionen dokumenterer, at den opfylder en række fastsatte kvalitetskrav. Betegnelsen er internationalt anerkendt og gør det dermed lettere for både institutioner og studerende at opnå anerkendelse og sammenlignelighed i udlandet.

3. Effektivitet, konkurrence og det indre marked

Konkurrencen har i de senere år fået bedre vilkår i Danmark. Antallet af brancher med konkurrenceproblemer er faldet siden sidste års rapportering og er siden 2001 faldet med 25 pct. Også konkurrencebegrænsende regulering på de danske produktmarkeder er relativt lav, mens især prisniveauet på en række tjenesteydelser derimod fortsat er for højt sammenlignet med andre sammenlignelige lande. Med Globaliseringsstrategien er fremlagt en række konkrete forslag, der skal bidrage til yderligere forbedringer af konkurrencen, ligesom arbejdet med effektivisering og markedsafprøvning af den offentlige sektor fortsætter.

Hovedudfordringerne de kommende år er at:

- *Implementere rækken af initiativer til styrkelse af konkurrencen, så antallet af brancher med konkurrenceproblemer fortsat falder, og de danske nettopriser bringes på niveau med sammenlignelige lande.*
- *Implementere målsætningen om, at virksomhedernes administrative omkostninger skal falde år for år og være reduceret med op til 25 pct. i 2010 i forhold til 2001.*
- *Fortsat sikre, at det indre markeds direktiver bliver implementeret.*
- *Forbedre den danske infrastruktur, bl.a. på jernbaneområdet.*

3.1 Bedre konkurrence

Konkurrence spiller en afgørende rolle for vækst i velstand. En skarp konkurrence gavner samlet set de danske virksomheder, fordi de derved presses til at nytænke og bruge ressourcerne bedst muligt. Dermed øges effektiviteten og innovationen. En virkningsfuld konkurrencelov kombineret med en effektiv håndhævelse er blandt de afgørende faktorer, der kan trække konkurrencen i den rigtige retning.

At gøre konkurrencen mere effektiv er ikke en opgave, der kan løses på kort tid. Det overordnede mål er, at konkurrencen i Danmark i 2010 skal være på niveau med de bedste lande i OECD.

Siden 2005 er konkurrencen skærpet yderligere på flere områder. Samtidig med at konkurrencen er forbedret i Danmark, er konkurrencen også styrket i de øvrige OECD-lande. Det er en fordel for dansk økonomi, fordi den forbedrede konkurrencesituation fører til øget vækst hos vores samhandelspartnere, der så kan aftage flere danske varer. Men det har ligeledes den konsekvens, at de danske fremskridt på konkurrenceområdet relativt set kommer til at fremstå mindre synlige. Danmark har realiseret en vis fremgang i konkurrenceintensiteten sammenlignet med de øvrige OECD lande. Der er imidlertid fortsat mulighed for forbedringer af konkurrenceintensiteten – både absolut og relativt i forhold til de øvrige OECD lande.

Regeringen har særlig fokus på dette område, og har iværksat en række nye initiativer, som led i Globaliseringsstrategien. Det gælder bl.a. styrkelse af domstolenes behand-

ling af konkurrencesager, fjernelse af handelshindringer i dansk lovgivning og mere konkurrence om offentlige opgaver, jf. gennemgang af initiativer nedenfor.

Der er opstillet tre delmål, jf. reformprogrammet 2005:

- *Der skal være færre brancher med konkurrenceproblemer.* Antallet af brancher med konkurrenceproblemer ønskes halveret i 2010. Det betyder i praksis, at antallet i 2010 skal være reduceret til 32. I 2006 blev antallet af brancher med problemer opgjort til 48, jf. tabel 3.1. For at realisere en fortsat reduktion i antallet af brancher med konkurrenceproblemer har Konkurrencestyrelsen udarbejdet handlingsplaner for flere af brancherne. Handlingsplanerne findes på styrelsens hjemmeside, www.ks.dk.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Antal udpegede brancher	64	68	60	56	53	48

Anm.: Konkurrencestyrelsen udpeger brancher med konkurrenceproblemer ud fra et sæt af indikatorer sammenholdt med styrelsens subjektive vurdering af konkurrencen i den givne branche. Desuden indgår en bagatelgrænse.

Kilde: Konkurrencevneredegørelsen 2006.

- *Prisniveauet skal holdes nede.* Målet er, at danske forbrugere - alt andet lige - ikke skal betale mere for de samme varer end forbrugerne i andre sammenlignelige europæiske lande. Den seneste årlige opgørelse fra Konkurrencestyrelsen viser, at de danske forbrugerpriser i 2005 var 6 pct. højere end gennemsnittet for EU9 svarende til året før.¹ Prisforskellen til EU9 er dermed endnu ikke blevet mindre, idet både Danmark og de lande, der sammenlignes med, har forbedret konkurrencen. *Varepriserne* i Danmark er ca. 1 pct. højere end i de øvrige EU-lande, når der tages hensyn til tilbudsvare mv., jf. bilag 3.1. For *tenesteydelser*, hvor der er ellers burde være konkurrence fra udlandet, f.eks. finansielle tjenesteydelser og byggeydelser, er priserne ca. 8 pct. højere end i EU9, jf. tabel 3.2. For disse udvalgte tjenesteydelser² vil opfyldelsen af regeringens mål dog ikke kun afhænge af danske initiativer, men også i høj grad af initiativer på EU-plan, der kan sikre et mere velfungerende indre marked for serviceydelser.

¹ EU9 er Danmark, Sverige, UK, Tyskland, Holland, Finland, Belgien, Italien og Frankrig. Forbrugerpriserne er eksklusiv skatter og afgifter. Udgangspunktet for at beregne nettoprisindeksene er Eurostats priser fra det såkaldte PPP-samarbejde, som har stået på i over 30 år og omfatter en lang række lande. Prisoplysningerne er behæftet med en vis usikkerhed og påvirkes bl.a. af, at lande uden fast valutakurs indgår.

² For andre tjenesteydelser er der kun få muligheder for at skærpe priskonkurrencen gennem f.eks. effektivisering og innovation eller konkurrence med udlandet. Det gælder mange personlige tjenesteydelser som uddannelse og sundhedsydelser. Her er det hovedsageligt de højere lønninger i Danmark, der afspejler prisforskellene, dvs. strukturelle forhold som ikke vil kunne ændres på kort sigt.

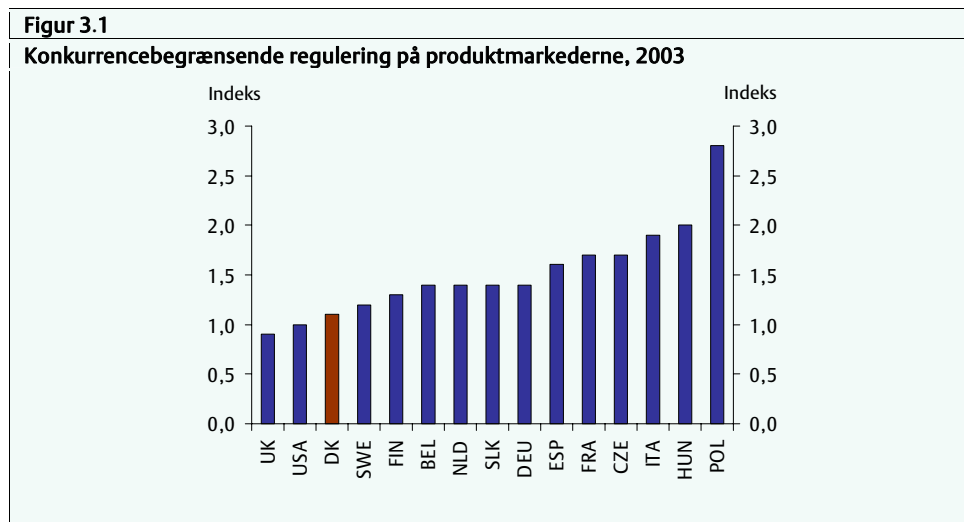
Tabel 3.2
Priser på udvalgte tjenester

	Prisindeks EU9 = 100	Forbrug Mia. kr.	Forbrug pct. af BNP
Forsyning m.v.	95	69	4,8
Finansielle tjenester	119	32	2,7
Byggedelser	117	22	1,5
Autoreparationer	126	19	1,3
Transport	104	15	1,0
Udvalgte tjenesteydelser, i alt	108	164	11,4

Anm.: Forsyning dækker over tele, post, vand, varme, elektricitet, benzin, diesel, fyringsolie m.m. Transport inkluderer taxa, bus og togtrafik samt flyrejser og pakkerejser. Byggedelser dækker her over den del af det private forbrug, der kan henføres til vedligehold og reparation af private boliger. Indeksene angiver gennemsnit for årene 2003-2004.

Kilde: Eurostat, OECD samt egne beregninger.

- *Endelig skal konkurrencebegrænsende regulering undgås.* Danmark har en række regler, der unødigt skader konkurrencen. Det vedrører bl.a. regler, der medfører begrænsninger i antallet af udbydere, autorisationskrav, krav om branchemedlemskab, prisregulering samt begrænsninger i virksomhedernes produktion eller markedsføring, ejerforhold og etableringsret. Disse regler opfylder ofte en række samfundsinteresser, men i nogle tilfælde kan de medføre uhensigtsmæssige og utilsigtede konkurrenceskadelige effekter. Der arbejdes på at reducere disse skadelige effekter. Målt på den generelle produktmarkedsregulering klarer Danmark sig imidlertid relativt godt, *jf. figur 3.1*

Anm.: Som indikator for omfanget af konkurrencebegrænsende regulering, anvendes det såkaldte reguleringsmål fra OECD (i foråret 2005 kom der nye indeks for 2003). Det er et indeks med en værdi fra 0 til 6, hvor en højere værdi angiver mere regulering. Indekset opgøres af OECD ved at vægte tre underindeks sammen til et samlet indeks.

Kilde: OECD Economics Department Working Paper No. 419, "Product Market Regulation in OECD Countries: 1998 to 2003."

Der er planlagt en række nye initiativer til opfyldelse af målene. Et af fokusområderne i globaliseringsstrategien er, at "stærkere konkurrence og større åbenhed skal styrke innovationen". På den baggrund er der fremlagt en række nye forslag til at forbedre konkurrencen, som udbygger og konkretiserer de initiativer, der blev anført ved sidste års rapportering, herunder:

Håndhævelsen af konkurrenceloven styrkes, så der bliver bedre muligheder for at opklare kartelsager. Personer og virksomheder, der samarbejder med konkurrencemyndighederne i kartelsager, skal kunne få rabat på den bøde, de ellers ville blive påført. Et udvalg er i øjeblikket i færd med at se på, hvordan programmet bedst kan udformes, samt hvordan rammerne for samarbejdet mellem konkurrencemyndigheden og anklagemyndigheden skal fastlægges. Udvalget ser også på, om Konkurrencerådet skal have mulighed for at udstede administrative bøder, og om Konkurrencerådets afgørelseskompetence i enkeltsager bør ændres. Endelig skal udvalget komme med forslag, som kan føre til en styrket opklaring af kartelsager og håndhævelse af konkurrencelovgivningen generelt. Udvalgets forslag skal danne grundlag for en styrkelse af konkurrencelovgivningen i efteråret 2006.

Domstolenes behandling af konkurrencesager styrkes. Civile konkurrencesager fra hele landet, der tidligere er blevet behandlet i det civile retssystem via de lokale byretter, skal fremover behandles ved Sø- og Handelsretten, der har sagkyndige medlemmer med særligt kendskab til sø- og handelsforhold. Herved sikres den nødvendige juridiske,

økonomiske og forretningsmæssige sagkundskab ved behandlingen af de ret få, men komplicerede sager.

Der indføres mulighed for gruppesøgsmål. Retsplejeloven skal ændres, så der indføres mulighed for at anlægge gruppesøgsmål, dvs. at en gruppe af interessenter får mulighed for at føre samlet retssag. Dermed får virksomheder og forbrugere, der har lidt et tab – bl.a. som følge af overtrædelser af konkurrenceloven – bedre adgang til at opnå erstatning.

Nye regler med konkurrencemæssige begrænsninger screenes. Alle ministerier forpligtes til at vurdere om forslag til nye love og bekendtgørelser på deres område vil have negative konsekvenser for konkurrencen. Hvis dette er tilfældet, skal det klart fremgå af lovforslagets bemærkninger, og der skal indføjes en bestemmelse om, at lovforslagets konsekvenser evalueres efter 3-5 år med henblik på eventuelle justeringer. Det henstilles, at lovforslag i givet fald forelægges Konkurrencestyrelsen, inden de sendes i høring.

Handelsbindringer i dansk lovgivning skal fjernes. Eksisterende danske love, autorisationsordninger og standarder gennemgås med henblik på at vurdere, hvorvidt de lever op til principperne for det indre marked, og handelshindringer skal fjernes.

Mere konkurrence skal give bedre infrastrukturer. En effektiv infrastruktur har væsentlig betydning for en effektiv ressourceudnyttelse i Danmark samt for virksomhedernes konkurrencekraft. Der skal derfor indføres en ny og mere effektiv regulering af vand- og fjernvarmesektoren. Affaldssektoren skal effektiviseres. Markedsorientering indenfor togtrafikken skal øges. Liberaliseringen på postområdet fortsættes.

Konkurrencen om offentlige opgaver skal fortsat øges. Danmark arbejder på at indføre nationale regler for indgåelse af offentlige kontrakter om varer og tjenesteydelse under tærskelværdien for EU-udbud. Formålet med sådanne regler er først og fremmest at styrke konkurrencen om offentlige opgaver og at hindre, at kontrakter af en vis størrelsesorden tildeles direkte til en leverandør, uden at andre virksomheder har haft mulighed for at komme i betragtning. Det er endvidere hensigten at indføre et sæt enkle og fleksible bestemmelser for offentlige indkøb over 500.000 kr., jf. afsnit 3.5.

I bilag 3.2 gives en kort status over allerede gennemførte centrale initiativer samt nye mindre initiativer til forbedring af konkurrencen.

3.2 Det Indre Marked

Den seneste resultattavle for implementering af direktiverne vedrørende det indre marked fra juli 2006 viser, at det gennemsnitlige implementeringsunderskud blandt EU's 25 medlemslande ligger på 1,9 pct. Danmarks indtager en 1. plads på resultattavlen med et implementeringsunderskud på 0,5 pct. Det er en forbedring på 0,3 procentpoint i forhold til 2005. For at styrke den danske indsats er resultattavlen si-

den 2005 blevet behandlet regelmæssigt på møderne i det tværministerielle embedsmandsudvalg, der forbereder regeringens behandling af EU-sager.

Der er desuden *etableret en task force for det indre marked (TIM)* med henblik på at fjerne nationale særregler og administrative procedurer, der kan opleves som barrierer i relation til skabelsen af et velfungerende indre marked. I regi af TIM er der foretaget en gennemgang af lovgivningsmæssige og administrative barrierer på serviceområdet, herunder autorisationsordninger, implementeringen af metode-direktiverne og den gensidige anerkendelse på vareområdet. Undersøgelsen blev afsluttet ultimo marts 2006 med forslag til regel- og procedureændringer. Som opfølgning på Globaliseringsrådets arbejde er det planen, at TIM skal fortsætte sit arbejde med at fjerne handelshindringer i danske regler, love og procedurer i perioden 2007-2010. Det forventes, at et tværgående indre markedsområde vil blive undersøgt hvert år fra 2007-2010. For 2007 er det foreløbigt planen, at den danske markedskontrol på vareområdet skal undersøges.

Fremme af harmoniserede standarder er et centralt redskab til at fjerne handelshindringer og forbedre virksomhedernes konkurrenceevne i det indre marked. Danmark har derfor i januar 2006 lanceret en samlet national standardiseringsstrategi. Strategiens 10 initiativer har til formål at sikre bedre prioritering af standardiseringsindsatsen, mere synlighed om standarders betydning for vækst og højere effektivitet i udviklingen af internationale standarder.

Der er taget initiativ til at oprette en *kvikskranke for udenlandske virksomheder* med henblik på at reducere de administrative barrierer for udenlandske virksomheders adgang til det danske marked. Kvikskranken skal fungere som en samlet indgang, så virksomheder fra andre EU-lande kun skal henvende sig ét sted i forbindelse med salg af tjenesteydelser, både som permanente og midlertidige leverandører. Der arbejdes for, at kvikskranken kan starte sit arbejde allerede i 2007, hvilket er ca. 3 år tidligere end deadline som følge af servicedirektivet.

3.3 Bedre regulering

Erhvervsregulering skal sikre gode konkurrencevilkår samt hensyn til forbrugerne og miljøet. Det er imidlertid vigtigt, at reguleringen ikke medfører unødige omkostninger for erhvervslivet. Virksomhederne skal bruge deres tid på produktion og innovation – ikke på unødigt administration.

Et af de forhold, der påvirker erhvervsklimaet direkte, er omfanget af administrative byrder for virksomhederne. I Danmark er byrderne opgjort til ca. 4,1 mia. euro årligt eller ca. 2,2 pct. af BNP, hvilket er det laveste blandt de EU-lande, der har målt byrdernes omfang.

Det er målsætningen at reducere byrderne med op mod 25 pct. i 2010 i forhold til niveauet i 2001. Frem til juli 2005 er byrderne indtil videre reduceret med ca. 5,1 pct. En stor del af disse lettelser er opnået i 2005.

For at realisere målsætningen er der formuleret en strategi, der bygger på fem overordnede indsatsområder:

1. *Systematisk måling og forenkling af eksisterende regler* med udgangspunkt i Standard Cost Modellen (SCM). De syv ministerier med den mest omfattende relevante lovgivning vil alle i 2006 udarbejde handlingsplaner for forenkling af deres 10 mest byrdefulde love og bekendtgørelser. Al ny erhvervsregulering bliver årligt målt for at følge udviklingen og anvise forslag til forenklinger og digitalisering, jf. også boks 3.1.
2. *Løbende overvågning af kvaliteten i ny regulering*, bl.a. gennem en obligatorisk vurdering af de økonomiske, sociale og miljømæssige konsekvenser af alle lovforslag, herunder at den nye lovgivning ikke pålægger erhvervslivet unødvendige byrder. Al lovgivning, der pålægger erhvervslivet byrder for mere end 10.000 timer årligt, skal selvstændigt forelægges regeringens Økonomiudvalg. Nye retningslinjer for håndtering af EU-sager sikrer endvidere, at også EU forslag vurderes for administrative konsekvenser så tidligt som muligt.
3. *Etablering af flere og bedre digitale løsninger for erhvervslivet*. I forbindelse med Globaliseringsstrategien i 2006 er det bl.a. besluttet, at de 25 mest brugte offentlige services skal anvende digital sagsbehandling inden 2012, så relevante data kan genbruges på tværs af myndigheder.
4. *Bedre offentlig kommunikation og service*. I 2006 er der blevet udarbejdet en internet-baseret kommunikationsguide, der giver vejledning i, hvordan den nødvendige information når ud til de berørte virksomheder.
5. *Bedre regulering i EU*. Ifølge danske målinger stammer ca. 40 pct. af de danske virksomheders administrative byrder helt eller delvist fra EU-regulering. Danmark bidrager aktivt med forslag til Kommissionens seneste forenklingsinitiativ, herunder at foretage pilotmålinger med den fælles målemetode (SCM) på særlig byrdefulde reguleringsområder på EU-niveau.

Boks 3.1

Digital forvaltning

Ifølge en dansk undersøgelse indeholder ca. 20 pct. af alle nye love barrierer for digital forvaltning. De typiske barrierer er krav om underskrift, personligt fremmøde mv. Der er et stort besparelsespotentiale i at administrere reglerne digitalt – både for det offentlige og for virksomhederne. Danmark har derfor udviklet et elektronisk værktøj, som kan anvendes til at screene ny som eksisterende regulering for evt. barrierer for digital forvaltning.

Regulering af borgere og decentrale myndigheder er ligeledes centralt for det danske samfunds samlede produktivitet. Siden 2001 er der igangsat en række initiativer for at forenkle reguleringen for borgere og myndigheder. Omdrejningspunktet for denne indsats har været de årlige handlingsplaner, der blev udgivet i 2002-2004.

Inspireret af AMVAB-metoden³, som har været anvendt til at måle virksomhedernes byrder, er der i 2006 blevet udarbejdet en metode til opgørelse af de byrder, der pålægges de kommunale myndigheder (VAKKS). Metoden er udviklet i samarbejde mellem de kommunale og statslige myndigheder. Metoden vil i første omgang blive testet på udvalgte lovforslag, hvorefter der vil blive taget endelig stilling til, hvordan metoden vil blive benyttet.

På borgerområdet har regeringen i 2006 i samarbejde med de regionale og kommunale parter vedtaget at oprette en fællesoffentlig borgerportal. Borgerportalen vil muliggøre opfyldelse af en målsætning om, at al kommunikation med det offentlige senest i 2012 skal kunne foregå digitalt. Borgerportalen vil både skulle være én samlet guide til information om det offentlige samt en samlet adgang for borgerne til digitale selvbetjeningsløsninger og adgang til egne data på tværs af myndighedsstrukturer og -niveauer. Fra 2008 ventes en første version at kunne sættes i drift.

3.4 Infrastruktur

En velfungerende infrastruktur er en vigtig forudsætning for at skabe gode rammer for fremtidig velfærd og vækst i samfundet. Der er over mange år oparbejdet et betydeligt investeringsefterslæb på jernbanenettet. Jernbanenettet har med trafikftaler fra 2003 og 2005 fået et samlet løft på ca. 9½ mia. kr. frem til 2014. Desuden er der truffet beslutning om vejinvesteringer i samme periode for i alt ca. 6 mia.kr.

Foruden de bevillingsløft, der allerede er givet til jernbaneområdet, drøftes i efteråret forslag til yderligere investeringer på jernbaneområdet. Målet er først og fremmest at sikre bedre regularitet i togdriften og fornyelse samt vedligeholdelse af jernbanenettet. Der vil være tale om et langt, sejt træk, før de nødvendige reparationer og fornyelser af skinner og signaler kan være gennemført.

For at sikre en rettidig håndtering af de fremtidige transportbehov og den langsigtede transportudfordring frem til 2020/30 nedsættes en Infrastrukturkommission. Kommissionen vil inddrage uafhængige eksperter og forventes at afslutte sit arbejde august 2007.

I EU-sammenhæng står etableringen af en fast forbindelse over Femern Bælt især centralt og indgår på listen over EU's prioriterede infrastrukturprojekter *jf. boks 3.2.*

³ AMVAB står for Aktivitetsbaseret Måling af Virksomhedernes Administrative Byrder. AMVAB er en metode, der gennem kortlægning af private, danske virksomheders tidsforbrug måler erhvervslivets administrative omkostninger ved at efterleve erhvervsrettet regulering.

Boks 3.2**En fast forbindelse over Femern Bælt**

Etableringen af en fast forbindelse over Femern Bælt er en vigtig prioritet. Grundige undersøgelser har vist, at forbindelsen vil være en gevinst for Europa. Den vil styrke transportkorridoren mellem Skandinavien og kontinentet og herved knytte Skandinavien endnu tættere sammen med det europæiske kontinent. Analyser af de miljømæssige konsekvenser af forbindelsen viser, at der vil være gevinster, bl.a. en reduktion i emissionen af CO₂ og NO_x, og at der i øvrigt vil være få, men håndterbare effekter for miljøet af en fast forbindelse.

Den danske og den tyske transportminister har aftalt, at der inden udgangen af 2006 skal træffes en endelig beslutning om etableringen af Femern Bælt-forbindelsen. Der vil frem mod den endelige beslutning blive foretaget analyser af modeller til finansiering af forbindelsen.

3.5 Konkurrence og effektivitet i den offentlige sektor

Globaliseringsstrategien indeholder en række nye initiativer, der skal øge konkurrenceudsættelsen i den offentlige sektor, hvilket er centralt set i lyset af den relativt store offentlige sektor i Danmark. De væsentligste af disse initiativer er:

- *Stærkere konkurrence om offentlige opgaver.* Det offentlige skal fortsat blive bedre til at bruge markedet til at levere den bedste og billigste service. Kommunerne skal med passende mellemrum udbyde en række opgaver, der vurderes som udbudsegnete. En tværoffentlig arbejdsgruppe skal løbende definere, hvilke opgaver i kommunerne, der er umiddelbart udbudsegnete og principielt udbudsegnete.
- *Flere opgaver skal annonceres åbent.* Der skal stilles krav om åben annoncering af indkøb og kontrakter, der indgås med private leverandører, som ligger over 500.000 kr. men under tærskelværdierne for EU-udbud.
- *Kommuner og regioner skal vurdere, hvordan byggeri organiseres bedst.* Der skal indføres krav om, at kommuner og regioner og i videst muligt omfang den almene sektor systematisk skal vurdere, hvordan store bygge-, anlægs- og forsyningsprojekter organiseres bedst muligt. Det kan f.eks. være som offentlig-privat partnerskab, samlet udbud eller i andre former for samspil med den private sektor.

Regeringen og kommunerne har som opfølgning herpå aftalt, at omfanget af konkurrenceudsatte kommunale opgaver skal øges fra ca. 20 pct. i 2005 til 25 pct. i 2010. Initiativerne fra globaliseringsstrategien skal medvirke til, at målet nås. Regeringen og kommunerne vil løbende vurdere, om udviklingen er tilfredsstillende i forhold til det opstillede mål.

Hertil kommer frit-valgs-programmet som blev lanceret i foråret 2002. Programmet indebærer bl.a., at borgerne på en række områder har fået mulighed for at vælge mellem private og offentlige leverandører af den samme serviceydelse, jf. reformprogrammet 2005. Siden frit-valgs-initiativerne trådte i kraft, har borgerne i stigende grad valgt at benytte sig af tilbuddene fra de private leverandører:

- I år 2005 modtog 21 pct. af hjemmehjælpsmodtagerne hele eller en del af deres hjemmehjælp fra en privat leverandør, mens antallet udgjorde 17 pct. i 2004.
- Fra det udvidede frie sygehusvalg blev indført i 2002 og frem til udgangen af 2004, har 47.000 patienter benyttet det frie sygehusvalg.

Der er derfor også kommet flere private leverandører:

- I september 2005 var der udstedt 407 godkendelser af leverandører af praktisk hjælp på ældreområdet mod 276 leverandører i januar 2004.
- Antallet af aftaler med private og udenlandske sygehuse og sygeklinikker er steget fra 93 i begyndelsen af 2003 til 157 i begyndelsen af 2005.

I regeringsgrundlaget fremlægges en række nye initiativer på fritvalgs-området, herunder frit valg af arbejdsløshedskasse, udvidet frit sygehusvalg efter en måned på venteliste og frit valg af plejehjem. Endvidere er der indført en tværkommunal fritvalgsblanket for kommunernes godkendelse af leverandører, som skal forenkle leverandørers adgang til flere kommunale markeder. Udmøntningen af disse initiativer er igangsat, og Folketinget vil blive forelagt lovforslag på flere af områderne i den kommende Folketingssamling.

En central forudsætning for at træffe et reelt frit valg mellem offentlige leverandører er adgangen til relevant information. Derfor har regeringen forpligtet sig til at gøre sammenlignelig brugerinformation (SBI) landsdækkende for de væsentligste kommunale serviceområder. Folketinget har i forlængelse heraf vedtaget en lov, som træder i kraft primo 2007, der forpligter kommunerne til at lave en sammenlignelig brugerinformation om samtlige serviceydelser inden for daginstitutionstilbud, skole- og ældreområdet.

Effektivitet i den offentlige sektor drejer sig ligeledes om at sikre en fornuftig organisation. En ny strukturreform trådte i kraft pr. 1. januar 2007, hvilket reducerer antallet af kommuner fra 271 til 98 samtidig med, at de nuværende 13 amter nedlægges jf. reformprogrammet 2005. Der oprettes 5 regioner, som primært skal varetage opgaver på sundhedsområdet. Det forventes, at reformen med tiden kan bidrage til at flytte arbejdskraft fra administration til borgerrettede serviceopgaver. Det er for tidligt at sige noget konkret om omfanget heraf. Strukturreformen ændrer endvidere opgavernes organisering på en lang række områder, *jf. bl.a. afsnit 3.6 og kapitel 5.*

Ved den kommende kvalitetsreform til sikring af bedre offentlig service vil der endvidere bl.a. blive sat fokus lønsystemer der fremmer engagement, dygtighed og nytænkning. Konkret kan øget brug af resultatløn være et af flere indsatsområder, der skal bidrage til at motivere medarbejdere og ledere til at levere en effektiv opgaveløsning og serviceforbedringer.

3.6 Regional vækstpolitik

Strukturreformen indebærer fra 2007 en styrkelse af samspillet mellem den EU-finansierede, nationale, regionale og lokale erhvervspolitiske indsats både indholdsmæssigt, geografisk og administrativt. I hver af Danmarks fem nye regioner samt på Bornholm etableres et regionalt vækstforum. De regionale vækstfora består af medlemmer fra virksomheder, kommuner, regioner, viden- og uddannelsesinstitutioner samt arbejdsgivere og lønmodtagere.

De regionale vækstfora har til opgave:

- At udarbejde en strategi for regionens erhvervsudvikling med udgangspunkt i områdets styrker og svagheder i erhvervsstrukturen og de centrale vækstvilkår,
- At overvåge de regionale og lokale vækstvilkår,
- At udvikle og afgive indstilling om medfinansiering af de regionale erhvervsudviklingsaktiviteter.

Til at finansiere indsatsen kan de regionale vækstfora afgive indstilling til staten om anvendelsen af EU's social- og regionalfondsmidler for perioden 2007-2013 samt til regionen om anvendelsen af regionale udviklingsmidler til erhvervsformål. Det skønnes, at vækstforaene samlet vil kunne indstille projekter for ca. 1 mia. kr. årligt.

Målet er, at indsatsen på de forskellige niveauer skal trække i samme retning og understøtte de områder, som bidrager til at forbedre den regionale konkurrenceevne og beskæftigelse. *Bilag 6* giver en uddybende beskrivelse af anvendelse af strukturfondsmidler i Danmark.

Indsatsen fokuseres på Danmark som vidensamfund og forbedring af rammevilkår for de danske virksomheder inden for overskrifterne: 1. Innovation, 2. Etablering og udvikling af nye virksomheder, 3. Anvendelse af ny teknologi og 4. Udvikling af menneskelige ressourcer. Derudover skal indsatsen varetage en række tværgående hensyn inden for miljø, ligestilling og særlige by- og yderområdeproblemstillinger. Indsatser der også er vigtige i regeringens globaliseringsstrategi.

Samlingen af erhvervsudviklingsindsatsen i vækstfora giver klarere strategisk fokus og forventes at give større volumen i projekterne.

På nationalt niveau etableres Danmarks Vækstråd som bindeled mellem den nationale vækstpolitik, den EU-finansierede indsats og den regionale erhvervsudviklingsindsats. Det skal bl.a. rådgive Økonomi- og Erhvervsministeren om tilrettelæggelsen af strukturfondsindsatsen og den nationale vækstpolitik. Samspillet om vækstpolitikken vil også blive formaliseret i partnerskabsaftaler mellem regeringen og de regionale vækstfora om den regionale erhvervsudvikling.

4. Bæredygtighed, miljø og energi

På centrale områder er trenden med stigende miljøbelastning ved økonomisk vækst brudt. Et centralt virkemiddel i det fortsatte arbejde for bæredygtig udvikling er fremme af miljøeffektiv teknologi. Hertil kommer implementeringen af EU's CO₂-kvotedirektiv.

I det nationale reformprogram 2005 er følgende hovedudfordringer for de kommende år identificeret:

- *Sikre at den fortsatte økonomiske vækst finder sted samtidig med at et højt miljøbeskyttelsesniveau sikres.*
- *Fortsat fremme effektive løsninger på miljøproblemer, især inden for klima, luftforurening, kemikalier, beskyttelse af vandressourcerne samt styrket naturbeskyttelse.*
- *Sikre reduktion af CO₂-udslip med 21 pct. i forhold til 1990 inden 2012, jf. EU's byrdefordelingsaftale til efterlevelse af Kyotoaftalen.*

4.1 Fremme af miljøeffektiv teknologi

Regeringen fremlagde i juni 2006 en *redegørelse om fremme af miljøeffektiv teknologi*, som i efteråret skal konkretiseres i en *handlingsplan*. Indsatsen tager udgangspunkt i de centrale miljømæssige udfordringer og den teknologiske viden i erhvervslivet. En accelereret udvikling og anvendelse af ny teknologi søges i første omgang fremmet inden for klima, vand, landbrug og sundhed.

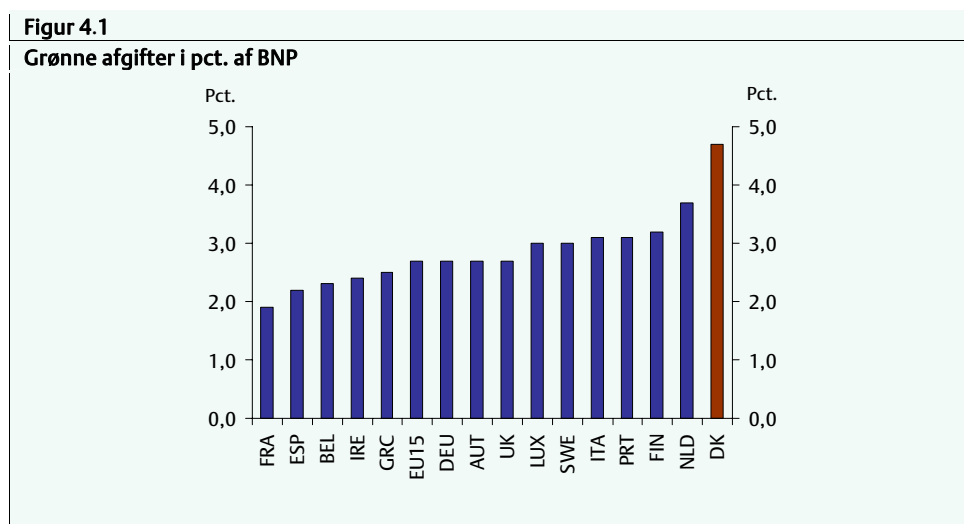
Som forarbejde til redegørelsen blev der gennemført en foreløbig kortlægning af de områder med særlig teknologisk viden i det danske erhvervsliv i forhold til miljøeffektiv teknologi. Denne pegede særligt på områderne: vand, industriel bioteknologi, vindenergi, teknologier til produktion af biobrændstoffer, samt brint/brændselsceller.

Redegørelsen lægger op til, at der tages ni konkrete initiativer til at fremme udvikling og brug af miljøeffektive teknologier i samarbejde med virksomhederne, herunder; indbyde industrien til at deltage i partnerskaber for innovation mellem virksomheder, vidensinstitutioner og staten, bistå danske virksomheder, der eksporterer miljø- og energiteknologi, rådgive danske miljøvirksomheder, fokusere forskning, som understøtter miljøteknologisk innovation samt øge bistanden til test og demonstration af nye lovende miljø- og energiteknologier. Herudover vil regeringen fremme udviklingen af 2. generations teknologi til fremstilling af biobrændstoffer, *jf. afsnit 4.5*. Dette udgør samtidig det danske bidrag til gennemførelsen af EU's miljøteknologiske handlingsplan ETAP. På fødevarerområdet understøtter landdistriktsprogrammet og innovationsloven endvidere målrettede initiativer for miljøteknologi.

To vigtige tværgående elementer er: 1) Anvendelse af miljø- og ressourceeffektive teknologier inden for sektorpolitikker med betydelige miljøkonsekvenser. Energiområdet er et godt eksempel herpå, *jf. afsnit 4.5*. 2) Virksomheders centrale rolle ved fremme af mere omkostningseffektive løsninger nationalt og til løsning af globale miljøproblemer gennem en øget eksport af miljøeffektiv teknologi.

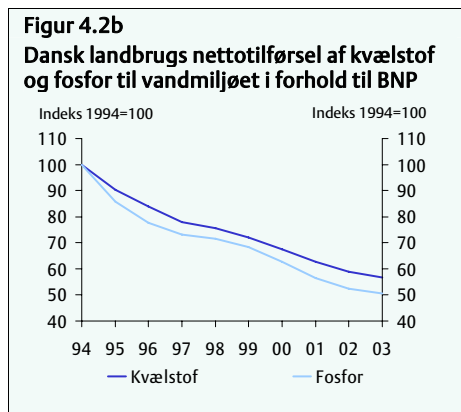
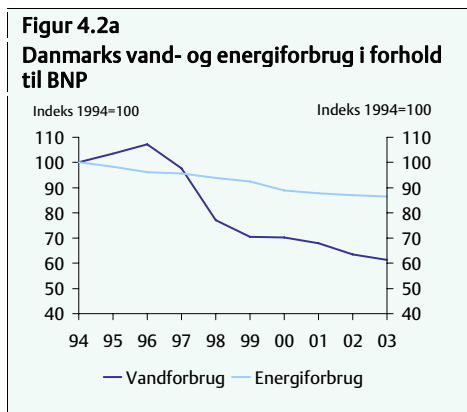
4.2 Internalisering af miljøomkostninger og afkobling af vækst og miljøbelastning

Danmark søger at *internalisere miljømæssige omkostninger* i prissætningen af varer og tjenesteydelser. Dette udtrykker sig bl.a. ved at grønne afgifter i Danmark udgør den største andel af BNP blandt EU's medlemslande, *jf. figur 4.1*.

Anm.: I Eurostats opgørelse indgår transportskatter dvs. primært registrerings- og vægtafgifter på motorkøretøjer.
Kilde: Eurostat.

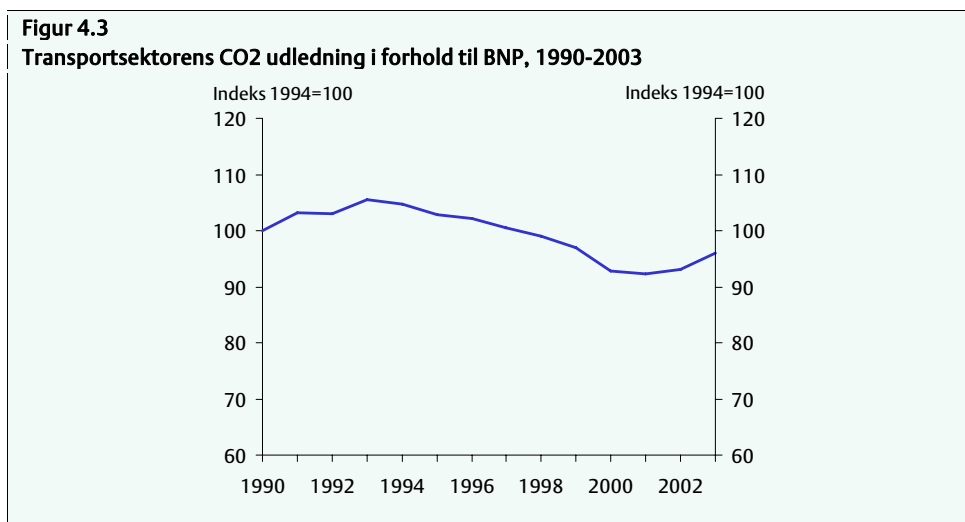
Indsatsen for at fremme afkoblingen mellem økonomisk vækst og miljøbelastning fortsættes, og der sker fremskridt på en række fronter: Vandforbrug og bruttoenergiforbrug er klart faldende som andel af BNP, *jf. figur 4.2a*. Også landbrugets forbrug af kunstgødning og sprøjtemidler falder ligesom næringsstofudvaskningen og ammoniaktabet til luften, *jf. eksempler i figur 4.2b*. Udslip af kvælstofoxider og svovl fra energiproduktionen og trafikken er ligeledes faldet.

Anm.: Endeligt energiforbrug defineres som energi leveret til slutbrugeren, dvs. private og offentlige erhverv samt husholdninger, jf. Energistatistik 2004 fra Energistyrelsen.

Kilde: Danmarks Statistik, Danmarks Miljøundersøgelser og Danmarks Jordbrugsforskning.

Én af de store udfordringer i forhold til at afkoble miljøbelastningen fra den økonomiske vækst er trafikens udslip af CO₂, som tæt følger udviklingen i BNP, jf. figur 4.3. Der vil blive nedsat et tværministerielt udvalg, som skal belyse mulighederne for at omlægge bilbeskatningen i en mere miljøvenlig retning. Det er forhåbningen, at indsatsen vedrørende biobrændstoffer og brint/brændselsceller på længere sigt kan bidrage til afkobling af transportsektorens CO₂-udslip i forhold til væksten.

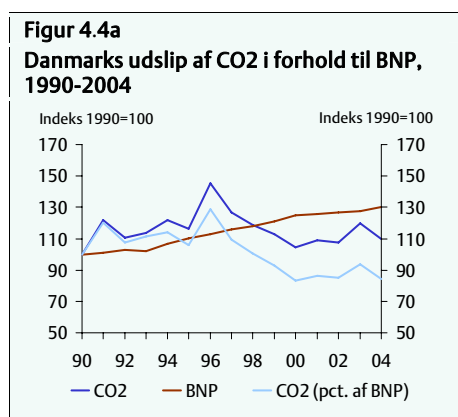
Kilde: Danmarks Statistik.

4.3 Indsats mod klimaændringer

Siden 1990 er der i Danmark gennemført en bred vifte af nationale tiltag, som har påvirket udslippet af drivhusgasser. Nogle tiltag er gennemført med CO₂-reduktion som hovedformål, mens andre tiltag har været motiveret af andre formål.

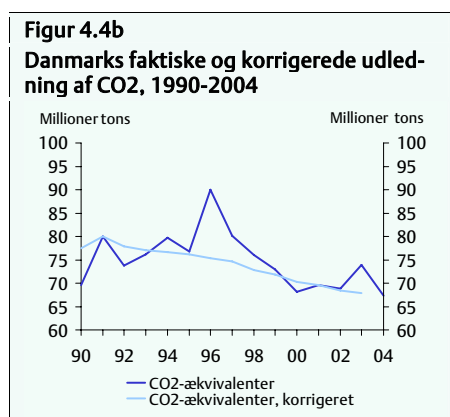
I 2005 blev en analyse færdiggjort af de vigtigste miljø- og energipolitiske tiltag med effekt på udslip af drivhusgasser, som Danmark har gennemført i perioden 1990–2001. Effekten blev vurderet i forhold til de faktiske udledninger i 2001 og i forhold til de forventede gennemsnitlige årlige udledninger 2008-2012, jf. basisfremskrivningen fra den danske klimastrategi fra 2003. Analysen viste, at uden tiltag i perioden 1990–2001 ville CO₂-udledningerne været steget fra ca. 70 mio. tons i 1990 til ca. 95 mio. tons CO₂ i 2008-12, hvilket er ca. 40 mio. tons over Danmarks forpligtelse, jf. EU's byrdefordeling under Kyoto-protokollen. Effekten af de gennemførte indenlandske tiltag i perioden 1990–2001 vurderes at have reduceret de forventede udledninger i 2008–2012 med ca. 20 mio. tons CO₂, hvilket dog til en vis grad antages modsvaret af øget el-eksport svarende til yderligere emissioner på ca. 5 mio. tons CO₂.

Siden 2001 er der yderligere besluttet tiltag bl.a. med vedtagelsen af energiforliget af 2004, der bl.a. indebærer yderligere udbygning med 200 MW vindenergi og handlingsplanen for en fornyet energispareindsats, jf. afsnit 4.5. Disse tiltag vil yderligere bidrage til reduktion af danske CO₂-emissioner, jf. også udviklingen i figur 4.4.

Anm.: Nationalt udslip uden korrektion for temperaturudsving og el-udveksling med nabolande.

Kilde: Danmarks Statistik.

Anm.: Den korrigerede graf er korrigeret for temperaturudsving og el-udveksling med nabolande.

Kilde: Miljøministeriet.

Det vigtigste instrument til opfyldelse af Danmarks reduktionsforpligtelser er dog kvotereguleringen under EU's CO₂-kvotedirektiv, som alene via prisvirkningen på el vil have en betydelig effekt på drivhusgasudledningerne i fremtiden. Første fase af kvoteordningen trådte i kraft i 2005, og med anden fase, som dækker perioden 2008-12, skal Danmarks internationale forpligtelser under Kyoto protokollen og EU's byrdefordelingsaftale nås. Nye tiltag til reduktion af drivhusgasudledningerne uden for de kvotebelagte sektorer anses for at være omkostningseffektive, hvis de samfundsøkonomiske omkostninger ved at gennemføre dem er lavere end kvoteprisen. Brug af JI-

og CDM-kreditter¹ fra projekter i Østeuropa og ulandene indgår også som en del af den danske klimaplan.

4.4 Stoppe tilbagegang i biodiversitet

Regeringens handlingsplan for biologisk mangfoldighed og naturbeskyttelse i Danmark 2004–2009 har til mål at standse tabet af Danmarks biodiversitet senest i 2010. Et af de vigtige virkemidler er, at hensynet til biologisk mangfoldighed integreres i de relevante sektorers politikker og aktiviteter. Indsatsen mod tab af biodiversitet er særligt rettet mod naturbeskyttelse, skovbrug, landbrug og fiskeri, men også vand, energi, transport og turisme er vigtige for sikring af biodiversitet.

I løbet af 2006 fastlægges de prioriteringer, som Danmark vil anvende for EU's *Landdistriktsprogram* for den kommende periode 2007-2013. Disse prioriteringer vil være centrale for udviklingen inden for både landbrugs- og skovområderne, bl.a. for beskyttelse af Natura 2000-områderne og for skovrejsning og sikring af natur i almindelighed.

I 2006 blev syv pilotprojekter afsluttet vedrørende *oprettelse af nationalparker*, hvilket vil danne baggrund for en politisk drøftelse sidst på året. Den afsmittende effekt af nationalparker på den lokale økonomi og turisme, har været et vigtigt diskussionsemne i alle pilotområder.

Indsatsen for beskyttelse af genetiske ressourcer er øget. Som bidrag til en samlet dansk genressourcestrategi, er der udarbejdet delstrategier for følgende større organismegrupper: gamle danske husdyr, hjemmehørende træer og buske, dyrkede planter og deres vilde slægtninge. Der er etableret støtteordninger for bevaring af plante- og husdyrgenetiske ressourcer. En væsentlig del af bevaringsarbejdet for jordbrugets planter sker i et nordisk samarbejde gennem Nordisk Genbank.

For perioden fra 2006-2009 ønsker regeringen at afsætte omkring 700 mio. kroner som øgede midler til naturgenopretning, sikring af habitater og renere vand samt til øget skovrejsning. Fokus skal være på implementering af Natura 2000 og vandrammedirektivet. I 2006 er der givet midler til de første pilotprojekter. Inden udgangen af 2006 vil regeringen præsentere et oplæg til de kommende års naturpolitik.

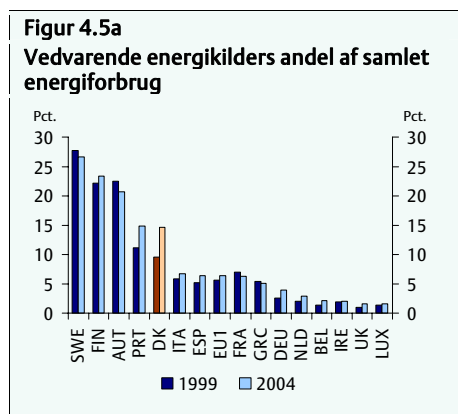
4.5 Energipolitik

Kommissionen fremlagde i marts 2006 en grønbog om sikker, konkurrencedygtig og bæredygtig energi til Europa. Grønbogen og konklusionerne fra forårstopmødet i marts 2006 er et godt udgangspunkt for at skabe en sammenhængende og samordnet europæisk energipolitik. Danmark ønsker aktivt at bidrage til EU's prioriterede handlingsplan, som forventes vedtaget i marts 2007.

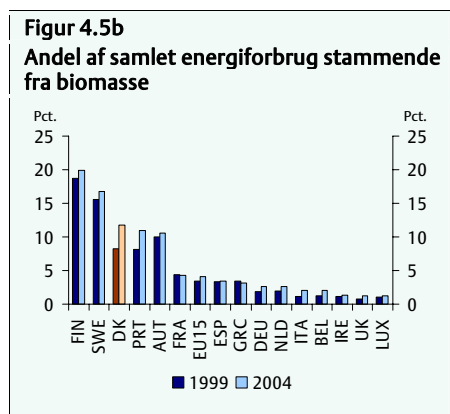
¹ Clean Development Mechanism (CDM) og Joint Implementation (JI) er nogle af Kyoto-protokollens såkaldte fleksible mekanismer og består i, at industrilande kan opfylde deres CO₂-reduktionsforpligtelser ved at forestå projekter i hhv. udviklingslande og andre industrilande, der medfører CO₂-reduktioner. Reduktionen omsættes i CO₂-kreditter, som kan trækkes fra i investortlandets nationale "klima-regnskab".

Den danske energipolitik tager udgangspunkt i en markedsorienteret og konkurrencebaseret tilgang.

Danmark har opnået gode resultater inden for vedvarende energi, energibesparelser samt energiteknologisk udvikling, hvilket giver et godt udgangspunkt for fremtidige energipolitiske udfordringer med stigende global efterspørgsel, usikkerhed om det fremtidige energiudbud og klimaforandringer. Danmark ligger over EU-gennemsnittet i udvikling og anvendelse af alternative energikilder, herunder anvendelsen af biomasse, *jf. figur 4.5*.

Kilde: Eurostat.

Anm.: Biomasse inkluderer affald.

Kilde: Eurostat.

Der er de sidste 25 år opnået store energibesparelser og -effektiviseringer. Det er en væsentlig årsag til, at energiforbruget i dag er uændret i forhold til 1980. Der er imidlertid fortsat et betydeligt potentiale for omkostningseffektive energibesparelser.

Med baggrund heri indgik regeringen og et bredt flertal i Folketinget i juni 2005 en ambitiøs aftale om den fremtidige energispareindsats. Aftalen fastlægger at der frem til 2013 årligt skal opnås nye energibesparelser svarende til 1,15 pct. af det samlede forbrug eller 1,7 pct. eksklusiv transport. En væsentlig del af de nye energibesparelser skal leveres af net- og distributionsselskaberne inden for el, naturgas, fjernvarme og olie. Dette vil ske som en markedsorienteret indsats med målstyring og stor grad af metodefrihed. Samtidig har aftalen stor fokus på energibesparelser i såvel nye som eksisterende bygninger. Som led heri er Danmark på en række områder gået videre end kravene i EU's direktiv om bygningers energimæssige ydeevne. Den politiske aftale indeholder desuden bestemmelser om, at den offentlige sektor skal købe energieffektive produkter og skal gennemføre de rentable besparelser, som findes i certificeringen (energimærkningen) af bygningerne.

Regeringen lægger stor vægt på fortsatte forbedringer på energiområdet. Det gælder både forsyningssikkerhed, bæredygtighed og bedre konkurrence, herunder ikke mindst fortsatte liberaliseringer. Den langsigtede vision er, at dansk og europæisk

økonomi fortsat mindsker afhængigheden af fossil energi. Fælles løsninger på EU-niveau skal spille en betydelig rolle på energiområdet. I den forbindelse lægges fra dansk side stor vægt på, at allerede vedtagne direktiver vedrørende et liberaliseret indre marked for el og gas gennemføres i samtlige lande, og at den frie og lige adgang til el- og naturgasnettene samt den grænseoverskridende handel styrkes gennem yderligere regulering.

Det er forventningen, at kommende nationale tiltag bl.a. vil indeholde en forøget prioritering af energiteknologisk innovation. Regeringen lægger i den forbindelse op til at etablere et nyt energiteknologisk udviklings- og demonstrationsprogram for nye, mere effektive energiteknologier, bl.a. inden for vedvarende energi, hvor afprøvning af nye teknologier kan være omkostningskrævende. Programmet skal ses i forlængelse af regeringens Energistrategi 2025 fra juni 2005, jf. reformprogrammet 2005. Hermed understøttes udviklingen af alternative energikilder. Programmets midler forventes tildelt til offentlige/private konsortier gennem udbud.

Regeringen forventes ligeledes at fremsætte forslag om et flerårigt udviklingsprogram for 2. generations teknologi for produktion af ethanol. Programmet skal søge at afprøve 2. generationsteknologien i større skala og vil have deltagelse fra private virksomheder. Der er planlagt afsat 200 mio. kr. over en fire-årig periode til programmet.

Endvidere pågår der arbejde med at undersøge mulighederne for markedsbaserede instrumenter til at fremme energibesparelser og vedvarende energi. Disse instrumenter skal supplere det nuværende CO₂-kvotesystem mhp. at reducere anvendelsen af fossile brændsler. Det overvejes om rammebetingelserne for vindenergi kan forbedres bl.a. gennem sikring af opstillingspladser for vindmøller samt test- og demonstrationsmøller.

5. Beskæftigelsespolitikken

Danmark har over en længere årrække gennemført reformer, der har haft til formål at øge arbejdsudbuddet og nedbringe den strukturelle ledighed. Beskæftigelsesfrekvensen ligger på nuværende tidspunkt over de fælles EU-mål, og den strukturelle arbejdsløshed er relativt lav. Det skal bl.a. ses i lyset af den danske flexicurity-model med fleksible ansættelses- og afskedigelsesregler, et veludviklet dagpengesystem og en aktiv arbejdsmarkedspolitik – baseret på at ledige skal stå til rådighed for arbejdsmarkedet, muligheder for omskoling m.v. Regeringens mål er fortsat at forbedre strukturerne på arbejdsmarkedet og øge beskæftigelsen og i den forbindelse værne om flexicurity-modellen og sikre balance. Med Velfærdsaftalen fra juni 2006 tages således en række nye initiativer. Velfærdsaftalen vil bl.a. bidrage til:

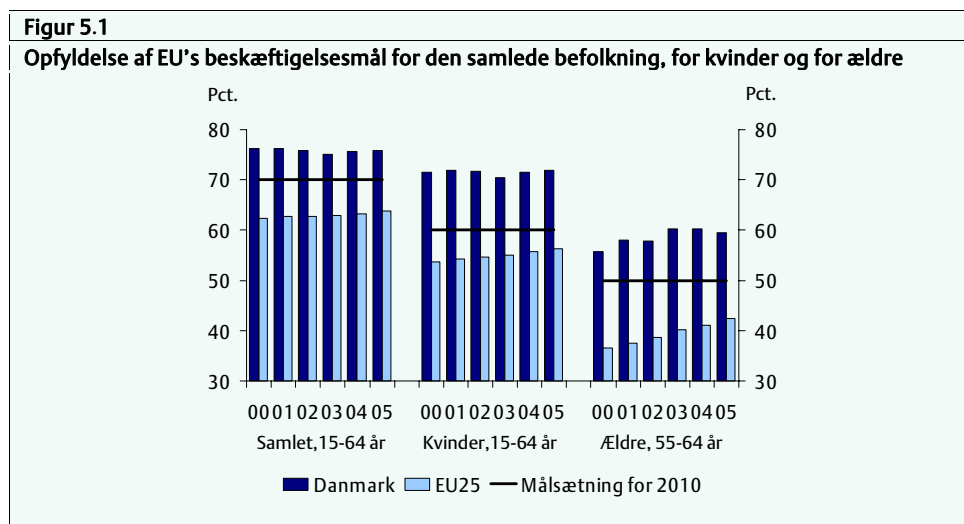
- *At den strukturelle beskæftigelse øges både på kort-, mellemlang- og lang sigt ved*
 - a) *at folk trækker sig senere tilbage fra arbejdsmarkedet,*
 - b) *at flere indvandrere og efterkommere kommer i arbejde,*
 - c) *at ledigheden fortsat nedbringes.*
- *At omstillingsevnen hos ansatte og virksomheder fortsat forbedres, blandt andet ved en styrket indsats inden for voksen- og efteruddannelse, for derved at indbæste gevinster og imødegå udfordringer ved globaliseringen og den teknologiske udvikling.*

5.1 Beskæftigelsesmål

Regeringen igangsætter i overensstemmelse med den europæiske beskæftigelsesstrategi reformer, som bidrager til at indfri målsætningerne om øget beskæftigelse, kvalitet i arbejdet og styrkelse af den sociale samhørighed.¹ Initiativerne finansieres først og fremmest med nationale midler, mens EU's Social- og Regionalfondsmidler bidrager i et vist omfang, jf. bilag 5.4 og bilag 6.

Danmark opfylder de tre EU-beskæftigelsesmålsætninger, jf. figur 5.1. Den normale arbejdsuge for en lønmodtager er på 37 timer, hvilket er relativt lavt i EU.

¹ Arbejdsmarkedets parter, Beskæftigelsesrådets og De Samvirkende Invalideorganisationers bidrag er vedlagt som bilag 7.1-7.5. Danmarks position på udvalgte fællesskabsindikatorer og på nationale data fremgår af bilag 5.2 og 5.3.

Kilde: Eurostat.

Med Velfærdsaftalen blev der taget markante skridt inden for beskæftigelsespolitikken især med tilskyndelse til senere tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet og flere indvandrere og efterkommere i arbejde. Hertil kommer initiativer i arbejdsmarkeds- og uddannelsespolitikken. Samlet skønnes dette at øge beskæftigelsen med 126.000 personer frem mod 2040, jf. tabel 5.1 og uddybning nedenfor (se også kapitel 1).

Tabel 5.1
Løft i beskæftigelsen ved Velfærdsaftalen, 2010-2040, 1.000 personer

	2010	2015	2025	2040
Arbejdsmarked og integration	13	13	14	13
Uddannelse mv.	-2	-3	10	16
Senere tilbagetrækning mv.	2	4	86	96
I alt	13	14	110	126

I regeringsgrundlaget *Nye mål*, februar 2005, sættes der fokus på centrale områder i beskæftigelsespolitikken, som skal bidrage til at øge arbejdsudbuddet, jf. Danmarks nationale reformprogram 2005. Velfærdsaftalen indebærer på mellemfristet sigt en beskæftigelsesvirkning, der er mindre end målet i 2010-planen om en varig beskæftigelsesstigning på 50.000 personer frem mod 2010, men dette imødegås af en markant større fremgang i beskæftigelsen i de efterfølgende år. I løbet af 2007 vil regeringen udarbejde en ny flerårig plan for dansk økonomi, herunder eventuelt med nye beskæftigelsesmål.

5.2 Arbejdsudbuddet mv.

Det er et bærende princip for regeringens beskæftigelsesindsats, at det skal kunne betale sig at arbejde og tillige at gøre en ekstra indsats. Den i 2004 gennemførte nedsæt-

telse af skatten på arbejdsindkomst med 10 mia.kr. svarende til 0,7 pct. af BNP skal ses i dette lys. Som anført i reformprogrammet 2005 skønnes denne skattenedsættelse at øge det effektive arbejdsudbud svarende til ca. 10.000 helårspersoner. Forudsat at det finanspolitiske råderum er tilvejebragt, vil regeringen sænke skatten på arbejdsindkomst yderligere.

Der arbejdes løbende på at forbedre strukturerne på arbejdsmarkedet. Vigtigheden heraf forstærkes af den faldende ledighed og tendenser til flaskehalsproblemer. Som svar herpå har regeringen og aftaleparter:

- Vedtaget reformpakken ”*En ny chance til alle*” i Folketinget i foråret 2006, jf. reformprogrammet 2005,
- Vedtaget en *revision af Østaf-talen*, der bl.a. betyder, at overenskomstdækkede virksomheder fremover vil kunne blive forhåndsgodkendt til at ansætte arbejdskraft fra de nye EU-lande,
- Indført en *jobkortordning* for at sikre tilførsel af højt kvalificeret arbejdskraft inden for fagområder, hvor der er mangel på arbejdskraft,
- Indgået *aftale om fremtidig indvandring*,
- Indgået en *Velfærdsaftale*, der bl.a. skal forbedre den aktive arbejdsmarkedspolitik og øge det fremtidige arbejdsudbud.

Reformpakken ”*En ny chance til alle*” indeholder initiativer, der vil medvirke til at bringe flere indvandrere og efterkommere i beskæftigelse, jf. Det nationale reformprogram 2005. Aftalen indebærer endvidere, at kommunerne fra 1. juli 2006 og to år frem skal give aktive tilbud til alle ledige kontanthjælpsmodtagere, som har været på passiv forsørgelse i længere tid for at sikre, at alle enten henvises til job eller får aktive tilbud, der kan hjælpe dem tættere på arbejdsmarkedet. Det kan i den forbindelse konstateres, at mens der har været økonomisk højkonjunktur, er der år efter år en gruppe på 35-40.000 personer, der har gået passive - uden aktivering - i mindst et år. Der er afsat knap 500 mio. kr. til denne indsats, herunder til sagsbehandling, resultat-løn for ansatte og kampagneinitiativer. Samlet forventes initiativerne i reformpakken ”*En ny chance til alle*” at øge antallet af helårspersoner i beskæftigelse eller i uddannelse med op til 10.000 helårspersoner frem mod 2010.

Østaf-talen II (justering af overgangsordningen pr. 1. maj 2006) skal sikre en enklere og hurtigere procedure for ansættelse af personer fra de nye medlemslande. Overenskomstdækkede virksomheder vil fremover kunne forhåndsgodkendes til at ansætte borgere fra de nye EU-lande. Op mod 80 pct. af det private arbejdsmarked og hele det offentlige arbejdsmarked er overenskomstdækket. For godkendte virksomheder kan arbejdet påbegyndes, så snart ansættelsesforholdet er anmeldt til myndighederne. Aftalepartierne er enige om løbende at vurdere mulighederne for en gradvis udfasning af overgangsordningen frem til 1. maj 2009. Vurderingen vil blive gennemført i samarbejde med arbejdsmarkedets parter.

Desuden iværksættes en række tiltag, der samlet kan forbedre mulighederne for at a) rekruttere udenlandsk arbejdskraft, b) forebygge illegalt arbejde samt c) håndtere udfordringer for det danske arbejdsmarked i relation til fri bevægelighed af arbejdstagere og tjenesteydelser. På det private arbejdsmarked har DA og LOs medlemsorganisationer i fællesskab påbegyndt etablering af kontakter med udenlandske samarbejdspartnere med henblik på at skabe et grundlag for en lettere adgang for udenlandske arbejdstagere til beskæftigelse i Danmark, jf. bidrag fra arbejdsmarkedets parter og interessenter i *bilag 7*.

For at sikre tilførsel af højt kvalificeret arbejdskraft inden for fagområder, hvor der er mangel på arbejdskraft, er der indført en *jobkortordning*, som er en særlig fast track-procedure, hvor der ikke sker høring af de regionale arbejdsmarkedsråd. Ordningen omfatter i øjeblikket læger, ingeniører, videnarbejdere inden for naturvidenskab og teknologi, sygeplejersker og IT-specialister. Ordningen er blevet udbygget, således at studerende fra tredjelande, som i Danmark har færdiggjort en uddannelse inden for et område, der er omfattet af jobkortordningen, kan få opholdstilladelse i tre måneder mhp. at søge beskæftigelse inden for disse fagområder. Der blev i 2003-2005 givet 399, 447 og 609 opholdstilladelser efter jobkortordningen.

Der er indgået aftale om *fremtidig indvandring*. Den indebærer bl.a., at der føjes flere jobtyper til listen, der udløser opholdstilladelse, samt at ordningen udvides således, at der meddeles opholdstilladelse til alle udlændinge, som kan fremvise et konkret jobtilbud med en årlig aflønning på over 450.000 kr. og sædvanlige løn- og ansættelsesvilkår. Aftalen indebærer endvidere, at der skal indføres en *greencard-ordning*, således at særligt velkvalificerede udlændinge og studerende, der har færdiggjort en videregående uddannelse i Danmark, får mulighed for at få et jobsøgningsvisum i op til seks måneder med henblik på at søge arbejde i Danmark. Den konkrete udmøntning af aftalen om fremtidig indvandring drøftes mellem aftalepartierne i efteråret 2006. Regeringen har senest igangsat 13 nye initiativer, der skal bidrage til at sikre arbejdskraft til virksomhederne. Initiativerne omfatter bl.a. en informationskampagne, der skal gøre Danmark synlig i udlandet, og en virksomheds-hotline, der yder førstehjælp til virksomheder, som ønsker at rekruttere udefra.

Med Velfærdsaftalen sættes yderligere fokus på indsatsen for at sikre virksomhederne den efterspurgte arbejdskraft og dæmpe presset på arbejdsmarkedet. Den planlagte indsats bygger videre på det sidste årtis justeringer af arbejdsmarkedspolitikken, herunder aktiv jobsøgning, styrket rådighed, effektiv formidling, øget aktiv deltagelse og aktivering samt harmonisering og regelforenkling. Initiativerne justerer den økonomisk set omfattende danske arbejdsmarkedspolitik, jf. *tabel 5.2 og uddybning i bilag 5.4*, og ligger fint i forlængelse af Det Europæiske Råd opfordring til at medlemslandene styrker deres *aktive arbejdsmarkedspolitik*.

Tabel 5.2
Udgifter til aktiv arbejdsmarkedspolitik i DK hhv. EU15, pct. af BNP

	2000	2001	2002	2003	2004
Danmark, aktiv	1,7	1,7	1,7	1,5	1,5
EU15, aktiv		0,7	0,7	0,7	

Anm.: Aktiv arbejdsmarkedspolitik dækker over en række aktive tiltag til fremme af beskæftigelsen, blandt andet jobtræning, jobrotation, opstarts- og beskæftigelsesinitiativer. Da sammenligning af landes passive arbejdspolitik er vanskelig pga. problemer med afgrænsning i forhold til især socialpolitiske tiltag, er de udeladt. For Danmark omfatter den passive arbejdsmarkedspolitik især dagpenge og kontanthjælp til personer, der står til rådighed for arbejdsmarkedet.

Kilde: Eurostat.

Som eksempler på nye trufne politiske beslutninger til videreudvikling af flexicurity-modellen kan nævnes:

- Der indføres en *ny model for ordinær formidling*, hvor ledige, som bliver formidlet til et job uden at få det, omfattes af et efterfølgende systematisk formidlingsforløb. Hvis personen ikke er i job efter 3 måneder, iværksættes aktiveringstilbud, der skal hjælpe den ledige i arbejde,
- Virksomheder med ledige job på jobnet.dk² kontaktes med tilbud om yderligere rekrutteringsservice,
- Der indføres krav om, at ledige skal "gå på Jobnet.dk" mindst en gang ugentligt for at bekræfte, at de fortsat er jobsøgende,
- Der vil ske en *fremrykning af aktiveringsindsatsen*, så tidspunktet for ret og pligt til første aktiveringstilbud for ledige over 30 år fremrykkes til efter 9 måneder. Herudover skal alle forsikrede ledige omfattes af en intensiv aktiveringsindsats efter 2½ år på dagpenge,
- *A-kassernes rolle styrkes* på en række områder, så deres ressourcer udnyttes bedre, bl.a. overtager a-kasserne de såkaldte CV-samtaler til afklaring af Curriculum Vitae for alle forsikrede ledige ved ledighedsmelding, og a-kasserne skal systematisk formidle ledige medlemmer til job, som AF har modtaget,
- Der indføres *systematiske rådighedsvurderinger* af ledige i a-kasser hver 3. måned, og der indføres nye sanktionsregler med gradvist skærpede sanktioner ved gentagne udeblivelser fra samtaler,
- Der indføres *minimumskrav til varigheden af aktive tilbud*,
- Endelig fastlægges den statslige refusion af kommunernes aktiveringsudgifter således, at den skaber øget økonomisk incitament til en aktiv indsats.

Det Europæiske Råd opfordrede i marts 2006 medlemslandene til at gøre en særlig indsats for at øge beskæftigelsen for ældre, indvandrere, unge og kvinder. Endvidere

² Jobnet er Arbejdsformidlingens tilbud på internettet til alle jobsøgende og arbejdsgivere i hele landet. Jobnet er udviklet af Arbejdsmarkedsstyrelsen og Arbejdsformidlingerne. På Jobnet findes informationer om jobsøgning, uddannelse og virksomheder kan søge nye medarbejdere. Man kan også indskrive sit CV.

blev EU's Ligestillingspagt tiltrådt. Med Velfærdsaftalen og andre tiltag er der fra dansk side sat fokus på disse områder.

Flere ældre på arbejdsmarkedet er en høj prioritet. Beskæftigelsesfrekvensen for 55-64-årige ligger over EU's gennemsnit og lever op til EU's samlede 50 pct.-målsætning, jf. boks 5.1. Ifølge Eurostats tal fra 2004 er den gennemsnitlige tilbagetrækningsalder i Danmark 62,1 år. Danmark ligger dermed blandt de EU-lande, der har højest tilbagetrækningsalder. Beskæftigelsesfrekvensen er dog noget lavere end blandt befolkningen i den arbejdsdygtige alder generelt, og der er samtidig meget stor forskel på erhvervsfrekvensen for de 55-59-årige og 60-64-årige som konsekvens af muligheden for at gå på efterløn som 60-årig, jf. tabel 5.3.

	1996	1998	2000	2001	2002	2003	2004	2005
55-64 år	48,4	49,8	53,0	54,6	56,7	57,8	57,8	58,0
55-59 år	63,8	66,0	70,4	71,4	73,2	73,7	74,0	74,6
60-64 år	30,3	30,3	30,6	32,2	33,9	35,9	36,4	37,7

Kilde: Danmarks Statistik. Der er anvendt en national definition af beskæftigelsesfrekvenser, som giver en smule lavere beskæftigelsesfrekvenser sammenlignet med de tal EU-Kommissionen bruger, jf. bilag 5.2.

Velfærdsaftalen indebærer en gradvis *justering af efterlønsordningen og forhøjelse af folkepensionsalderen*, jf. boks 5.1. Tilbagetrækningsreglerne tilpasses således fremtidens vilkår, jf. også *kapitel 1*.

Boks 5.1**Levetidsindeksering af aldersgrænser i pensionssystemet fra 2025**

Med velfærdsaftalen er der indført en mekanisme, der skal være med til at sikre, at længere levetid og bedre helbred også medfører flere aktive år på arbejdsmarkedet.

Velfærdsaftalen indebærer, at efterlønsalderen gradvist sættes op fra 60 til 62 år i perioden 2019-2022. Folkepensionsalderen hæves gradvist fra 65 til 67 år i perioden 2024-2027.

Hvis levetiden ikke stiger yderligere i forhold til i dag, fastholdes disse nye aldersgrænser. Hvis levetiden stiger, vil efterlønsalderen fra 2025 forøges i takt med stigningen i restlevetiden for 60-årige. Regulering besluttet 10 år før, så der er god tid til at indrette sig. Der træffes således beslutning om regulering første gang i 2015 og derefter hvert 5. år.

Reguleringsprincippet indebærer, at den samlede periode med efterløn og folkepension – forstået som middellevetiden for 60-årige fratrukket efterlønsalderen – fastholdes på omkring 19½ år på længere sigt. Det er det samme som i 1995. Fra efterlønnens indførelse i 1979 og frem til 1995 var den gennemsnitlige restlevetid for 60-årige nogenlunde stabil omkring 19½ år. Folkepensionsalderen reguleres i samme takt som efterlønsalderen, men med virkning 5 år efter, dvs. første gang i 2030.

Når aldersgrænserne for efterløn og pension forøges med den længere levetid, så opretholdes balancen mellem de år, man bruger på arbejdsmarkedet, og de år man tilbringer på efterløn og pension mv. Senere tilbagetrækning øger arbejdsstyrken, reducerer antallet af overførselsmodtagere og understøtter dermed en holdbar udvikling i de offentlige finanser. Med den aftalte levetidsindeksering bliver den offentlige økonomi samtidig mere robust i forhold til, hvor hurtigt levetiden stiger.

På længere sigt vil senere tilbagetrækning give det største bidrag til fremgang i beskæftigelsen, jf. tabel 5.1. Dermed modgås størstedelen af det fald i arbejdsstyrken, som ændringer i befolkningens sammensætning ellers ville føre med sig.

Efterlønsordningen vil samtidig fortsat sikre gode tilbagetrækningsmuligheder for nedslidte. Ordningen vil blive gjort endnu mere fleksibel, bl.a. ved en fortrydelsesordning for personer der i første omgang har valgt medlemskab af ordningen fra.

De ældres beskæftigelsesmuligheder styrkes ved indførelse af en midlertidig løntilskudsordning ved ansættelse i private virksomheder for personer, der er over 55 år, og som har været ledige i 12 sammenhængende måneder. Samtidig ophæves en række særregler i arbejdsmarkedspolitikken, der har medvirket til at skabe en merledighed for de lidt ældre. Dagpengeperioden harmoniseres til 4 år for alle aldersgrupper, og de 58-59-årige får samme ret og pligt til aktivering som andre.

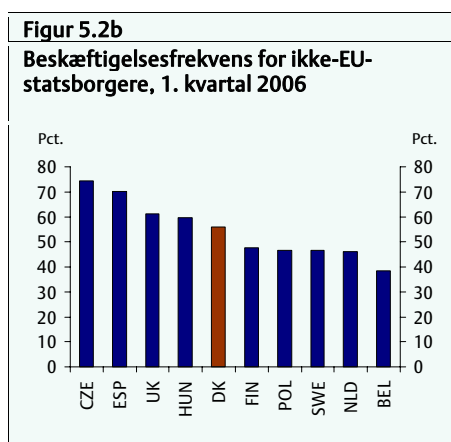
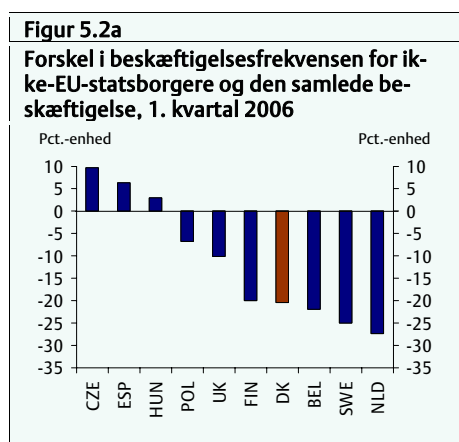
Endvidere skal forebyggelse og *arbejds miljø styrkes*, idet der oprettes en forebyggelsesfond (3 mia. kr. med årlig udbetaling ca. 350 mio. kr.), der styrker støtte til genoptræning af syge og personer med handicap samt styrker arbejdsmiljøinitiativer.

Regeringen vil indbyde arbejdsmarkedets parter til drøftelser om seniorpolitiske initiativer. En række tidligere initiativer kan nævnes, jf. reformprogrammet 2005:

- Regeringen igangsatte i 2005 kampagnen "Et par år ekstra gør en forskel".

- Reformen vedrørende *opsat pension og reformen af førtidspensionsystemet* har som ventet gjort det mere attraktivt at beskæftige personer med varig, reduceret arbejdsevne gennem såkaldte fleksjob, der er et alternativ til førtidspension. Der er ca. 38.000 personer i fleksjob og ca. 14.000 personer, der venter på et fleksjob. En justering af ordningen pr. 1. juli 2006 skal sikre, at visitationen til fleksjob bliver bedre, og at ledigheden for visiterede til fleksjob kommer ned.
- Inden for staten er der bl.a. ved aftale- og overenskomstforhandlingerne i 2005 aftalt en særlig indsats for at fastholde erfarne medarbejdere, *jf. bilag 7*.

En særlig indsats for at øge beskæftigelsen blandt indvandrere er nødvendig. Indvandrere fra ikke-EU-lande har markant lavere beskæftigelsesfrekvens, *jf. figur 5.2a*. Danmark klarer sig relativt dårligt sammenlignet med andre EU-lande, hvilket bl.a. skyldes, at sammenligningsgrundlaget, dvs. beskæftigelsesfrekvensen for den øvrige befolkning, er højere i Danmark, *jf. figur 5.2b*, og at indvandringens sammensætning er forskellig mellem landene.

Kilde: Eurostat.

Fra 2000 til 2005 er beskæftigelsesfrekvensen for de 16-66-årige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande vokset fra 44 til 47 pct. For yderligere at øge beskæftigelsen blandt indvandrere og efterkommere har regeringen via reformpakken ”En ny chance til alle” fra 2005 bl.a. indført, at udlændinge under integrationslovens personkreds skal omfattes af en integrationskontrakt i de første syv år efter ankomsten til Danmark, eller indtil den enkelte udlænding opnår tidsubegrænset opholdstilladelse. Kontrakten indebærer en forpligtelse til at lære dansk og gøre en indsats for at komme i arbejde.

Med Velfærdsaftalen vil der blive iværksat en række nye tiltag for at bringe flere indvandrere og efterkommere i arbejde, *jf. også bilag 5.1*:

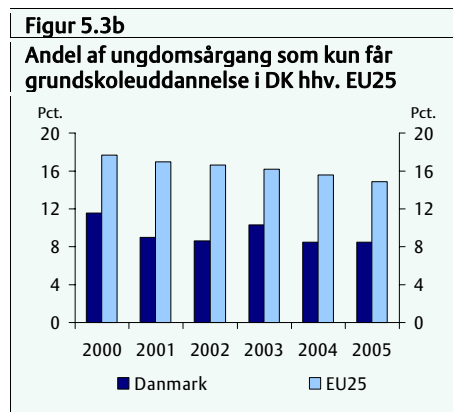
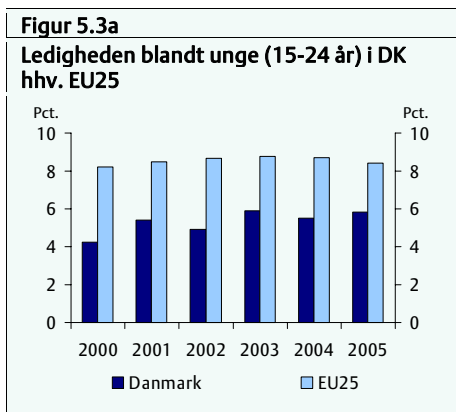
- Der indføres en ny særlig *løntilskudsordning* i private virksomheder for personer, der har været ledige i mindst 90 pct. af tiden de sidste 3 år. Virksomheden får

et højere tilskud end ved anden løntilskudsansættelse. En ny undersøgelse fra Teknologisk Institut viser, at hver tredje indvandrere overgår til fastansættelse efter at have været ansat i et løntilskudsjob.

- Der indgås *partnerskaber* mellem virksomheder og kommuner/stat om rekrutteringsforløb af især indvandrere og efterkommere. Partnerskabsaftalen fastlægger rammerne for rekrutteringsforløbet. I forløbene indgår virksomhedspraktik, suppleret med uddannelse og tilknytning af en mentor efter behov. Hvis forløbet går tilfredsstillende, ansættes den ledige på almindelige løn- og ansættelsesvilkår.
- Der ansættes *flere virksomhedskonsulenter* i de 10-15 kommuner, der har relativt flest ledige indvandrere og efterkommere på starthjælp, kontanthjælp og introduktionsydelse. Virksomhedskonsulenterne skal følge de enkelte ledige indvandrere meget tæt. De skal f.eks. hjælpe med at skabe og fastholde kontakten til arbejdspladsen, finde en mentor og følge intensivt op.

Ledigheden for unge (16-24 år) er blandt de laveste i EU og lavere end gennemsnitsledigheden i Danmark, *jf. figur 5.3a*. I maj 2006 var ledigheden for unge 2,9 pct. målt i forhold til antallet af unge i arbejdsstyrken, hvilket er et fald på 1 procentpoint i forhold til samme måned i 2005.

Andelen af unge der kun får grundskoleuddannelse ligger under EU-gennemsnittet, men der er stadig for mange, der ikke gennemfører en ungdomsuddannelse, *jf. figur 5.3b*. Disse unge har en større risiko for ledighed. Frafaldet blandt unge med udenlandsk baggrund, navnlig på erhvervsuddannelserne, er særligt højt. Målet er, at mindst 95 pct. af alle unge i 2015 gennemfører en ungdomsuddannelse. Aktuelt gennemfører 80 pct. af en årgang en sådan uddannelse, *jf. afsnit 2*.

Anm.: Eurostat definerer ledigheden i figur 5.3a som antal ledige i aldersgruppen 15-24 år i forhold til den samlede befolkning i samme aldersgruppe.

Kilde: Eurostat.

Velfærdsaftalen betyder, at der gøres en ekstra indsats for, at den sidste femtedel af de unge også gennemfører en ungdomsuddannelse. I Velfærdsaftalen styrkes indsatsen for at ledige mellem 25 og 30 år, der modtager dagpenge, kontant- eller start-hjælp enten kommer i job eller uddannelse. Kommunerne får en række redskaber som støtte til arbejdet med at sikre, at unge gennemfører en ungdomsuddannelse, herunder bl.a. en tidligere indsats i folkeskolen og mentorordninger, *jf. afsnit 5.4.*

Ud over ovennævnte indsats for særlige grupper omfatter regeringens strategi for fremme af arbejdsudbudet også en *modernisering af den sociale beskyttelse, herunder vedrørende sygefravær, forebyggelse af arbejdsskader og handicappede:*

- Fra 1. januar 2006 stilles en række redskaber og oplysninger via internetportalen ”Virk.dk” til rådighed for virksomhedernes arbejde med at nedbringe sygefraværet. Sygefraværet skal indgå i virksomhedernes APV-arbejde (Arbejds-PladsVurdering) ved deres næste revision af APV’en. Virksomhederne skal forholde sig til, om der efter virksomhedernes viden er arbejdsmiljørelateret sygefravær, og de skal i givet fald løse og forebygge de til grund liggende arbejdsmiljøproblemer.
- Regeringen har i 2005 nedsat et udvalg, som bl.a. skal overveje, hvordan der i arbejdsskadesikringen kan skabes incitament til fastholdelse af arbejdsskaderamte på arbejdsmarkedet i forlængelse af *arbejdsskedeforsikringsreformen* fra 2003.
- *Aktiv socialpolitik* skal sætte ind over for de sociale problemer, som ligger ud over ledigheden. Der er redegjort særskilt herfor i handlingsplanen for social beskyttelse og social inklusion (NAP), som netop er fremsendt til Kommissionen. Sådanne problemer er ofte årsagen til, at der er opstået et længerevarende ledighedsproblem. Et eksempel på håndtering heraf er eftergivelse af personlig *gæld*, som ofte er en barriere for at kunne komme videre i tilværelsen. Folketinget har i juni 2006 vedtaget lov om forsøg med eftergivelse af gæld til det offentlige for socialt udsatte grupper baseret på et ”noget for noget”-princip, idet eftergivelse knyttes til beskæftigelse, fleksjob, uddannelse eller revalidering og undgå nye restancer.
- Regeringen har i marts 2006 fremlagt beskæftigelsesstrategien ”Nye veje til arbejde”, der skal hjælpe *sindslidende og andre udsatte grupper* på kontanthjælp tættere på arbejdsmarkedet. Der er afsat 320 mill. kr. over fem år hertil.
- Der findes ingen officielle opgørelser af antallet af handicappede, men op mod 20 pct. mener selv, at de har handicap eller længerevarende helbredsmæssige problemer.³ Den flerårige handlingsplan for personer med handicap, ”Handicap og Job” skal gøre det nemmere at kombinere handicap og job, jf. reformprogrammet 2005. Interessen for at iværksætte initiativer har langt oversteg, hvad Beskæftigelsesministeriet tidligere har oplevet på handicapområdet. For

³ Socialforskningsinstituttet skønnede i 2004, at næsten 700.000 personer har handicap eller længerevarende helbredsmæssige problemer blandt de 16-64-årige i Danmark, hvoraf ca. 400.000 er i arbejde. Tallet på knap 700.000 fremkom med udgangspunkt i, at ca. 20 pct. af 16-64-årige svarer ja til et spørgsmål om de har et handicap eller længerevarende helbredsmæssige problemer.

at imødekomme flere af de mange gode forslag er handicappuljen blevet udvidet i januar 2006, jf. i øvrigt bilag 7.

<p>Boks 5.2</p> <p>Den danske socialpolitik og Lissabon-strategien</p> <p>Den danske socialpolitik er naturligvis væsentlig bredere end de oven for nævnte indsatsområder. I nærværende nationale reformprogram er kun medtaget de aspekter, der har relevans for Lissabon-strategien, dvs. primært beskæftigelsesrelaterede dele af socialpolitikken. Der henvises til handlingsplanen for social beskyttelse og social inklusion (NAP) samt arbejdet under Den Socialpolitiske Komite (SPC).</p>
--

Med vedtagelsen af *kommunalreformen* fra 2005 skabes der nye rammer for et mere effektivt og gennemsigtigt arbejdsmarked. Implementeringen skrider planmæssigt frem. Den 1. januar 2007 flytter Arbejdsformidlingerne og kommunerne sammen i nye fælles jobcentre og indgår et forpligtende samarbejde om beskæftigelsesindsatsen. De lokale jobcentre udgør én fælles indgang for alle ledige og virksomheder, og de bliver det centrale omdrejningspunkt i beskæftigelsesindsatsen. Deres kerneopgaver bliver at varetage den direkte beskæftigelsesindsats over for borgere og virksomheder. Fire statslige beskæftigelsesregioner skal styre og overvåge jobcentrene, så der sikres sammenhæng mellem den nationale beskæftigelsespolitik og den lokale indsats. I det nye beskæftigelsessystem vil der være øget fokus på effekter og resultater af indsatsen i de enkelte jobcentre.

Der introduceres to nye styringsredskaber: beskæftigelsesplanen og resultatrevisionen, der sammen med ”jobindsats.dk”⁴ kommer til at spille en meget vigtig rolle i styringen af det nye beskæftigelsessystem. Beskæftigelsesplanen er jobcenterets plan for beskæftigelsesindsatsen i det kommende år. Resultatrevisionen er et nyt styringsredskab, der giver staten og kommunerne overblik over resultater og effekter af beskæftigelsesindsatsen i jobcentrene med målinger inden for otte udvalgte områder.

5.3 Ligestilling og kvinders beskæftigelse

Beskæftigelsesgraden for kvinder er høj i Danmark, jf. figur 5.1. Danmark lægger stor vægt på implementering af de mål og initiativer, der anføres i *EU's ligestillingspakt*, som man fra dansk side var medforslagsstiller til, og som blev tiltrådt af Det Europæiske Råd i marts 2006.

En række initiativer kan nævnes:

- Regeringens har rettet fokus mod at nedbryde det kønsopdelte arbejdsmarked – ikke mindst fordi det er den vigtigste enkeltårsag til lønforskelle mellem kvinder og mænd, jf. parternes bidrag i bilag 7. Folketinget har vedtaget en lov

⁴ Jobindsats.dk er målesystem for beskæftigelsesindsatsen i Arbejdsformidlingerne og kommunerne. Redskabet skal gøre det nemt at få overblik over beskæftigelsesindsatsen i Danmark og dermed vise, hvad der virker, og hvad der ikke virker. Resultaterne bringes frem i lyset, og det bliver gennemsigtigt for alle.

om, at store virksomheder⁵ på det private arbejdsmarked skal udarbejde kønsopdelt lønstatistik, som følges op med en vejledning til virksomhederne. En vejledning om *fremme af ligeløn* på arbejdspladsen er ligeledes under udarbejdelse.

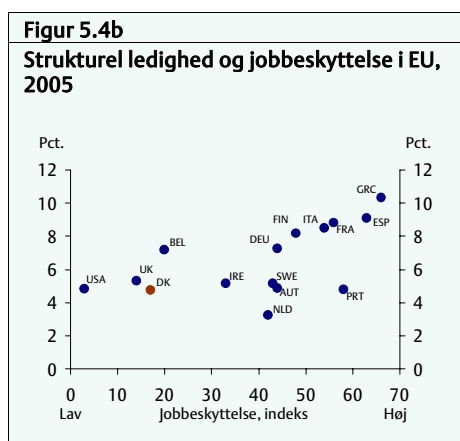
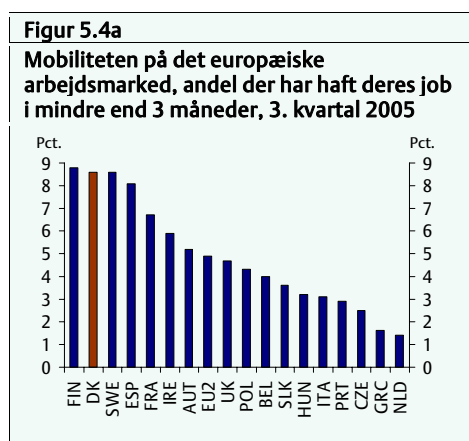
- I Danmark har alle børn ret til et tilbud om børnepasning uanset forældrenes arbejdsmarkedstilknytning. Fra 1. juli 2006 skal alle kommuner tilbyde *pasningsgaranti*, når barnet er 6 måneder. Ca. 66 pct. af alle børn i alderen 1-2 år og ca. 95 pct. af alle børn i alderen 3-6 år benytter i dag et tilbud om børnepasning. Regeringen vil over de næste tre år sænke den maksimale forældrebetaling for børnepasning fra 33 pct. til 25 pct. af udgifterne og forhøje børnechecken for børn under 3 år.
- Der er – som omtalt i det nationale reformprogram 2005 – taget initiativ til, at alle, der ikke er dækket af en barselsudligningsfond via en kollektiv overenskomst, fra 2006 omfattes af en obligatorisk ordning. Folketinget har med et bredt flertal vedtaget en lov om *barseludligning* på det private arbejdsmarked, der sikrer, at alle lønmodtagere er dækket ind af en barselfond, som udligner arbejdsgivernes udgifter i forbindelse med barsel. Ordningen er etableret i forståelse med arbejdsmarkedets parter. Fremover vil det have mindre betydning for en arbejdsgiver at ansætte en medarbejder, der viser sig at være eller blive gravid.
- I efteråret 2005 blev nedsat en *Familie- og Arbejdslivskommission*, der skal kortlægge og analysere de behov, den moderne familie stiller til både indretningen af arbejdsmarkedet, den offentlige og private service og til et mere fleksibelt samfund. Kommissionen skal afslutte arbejdet inden udgangen af 2006 og komme med konkrete anbefalinger til, hvordan samfundet kan indrettes mere fleksibelt, så den enkelte familie kan skabe en god balance mellem arbejdsliv og familieliv.
- Der er sat særlig fokus på kvinder og ledelse. For at sikre det fremtidige velfærdssamfund er det vigtigt, at virksomhederne rekrutterer de bedste talenter blandt mænd og kvinder. Andelen af *kvinder i top- og mellemliderstillinger* i det private erhvervsliv er ikke tilfredsstillende. Der er foretaget en undersøgelse om kvinder og ledelse, der viser, at kvinder i topledelsen giver bedre resultater på bundlinjen. På den baggrund er der iværksat samarbejde med arbejdsmarkedets parter om at få flere kvinder i topledelse.
- Der blev i marts 2006 udarbejdet en redegørelse om kvinders og mænds uddannelser og job. Arbejdsmarkedet er mindre fleksibelt, når nogle fag opfattes som kun kvindedefag eller mandefag. Redegørelsen indeholder en lang række forslag til tiltag, der skal opbløde det *kønsopdelte arbejdsmarked*, særligt i forhold til unges uddannelses- og erhvervsvalg.

⁵ Statistikken skal omfatte virksomheder med mindst 35 ansatte som samtidig opfylder yderligere kvalificerende kriterier.

5.4 Omstillingsevne

Danske arbejdstageres og virksomheders *omstillingsevne* er stor. Samlet set er der i dag 800.000 danske lønmodtagere der skifter job om året. Det svarer til, at ca. 30 pct. af arbejdsstyrken skifter job hvert år. Dette ligger væsentligt over det generelle niveau i EU, jf. figur 5.4a.

Det danske arbejdsmarked er karakteriseret ved fleksible ansættelses- og afskedigelsesregler, et veludviklet dagpengesystem og en aktiv arbejdsmarkedspolitik - den såkaldte "*flexicurity*"-model - som bidrager til at holde den strukturelle ledighed i Danmark nede, jf. figur 5.4b. Elementerne og relationen mellem dem er genstand for løbende overvågning og debat. Regeringen er meget opmærksom på behovet for at værne om modellen og løbende sikre balance, jf. afsnit 5.2 om regeringens seneste tiltag. Danmark støtter aktivt arbejdet på EU-plan, herunder udvikling af fælles retningslinier for flexicurity.

Anm.: Som indikator for mobiliteten på arbejdsmarkedet angives i figur 5.4a andelen af beskæftigede, som har haft deres nuværende stilling i under 3 måneder, dvs. personer der kan komme fra anden beskæftigelse eller fra ledighed. Indekset for jobbeskyttelse i figur 5.5b er konstrueret af Verdensbanken, og går fra 0-100. Jo højere tal, jo højere grad af jobbeskyttelse i den nationale lovgivning. Spanien skiller sig ud med høj mobilitet samtidig med høj jobbeskyttelse, hvilket skyldes, at der har udviklet sig en markant anvendelse af ansættelser på midlertidige kontrakter.

Kilde: Eurostat, OECD, Verdensbanken samt Finansministeriets beregninger.

Arbejdstageres og virksomhedernes omstillingsevne bør fortsat forbedres i et tæt samarbejde med arbejdsmarkedets parter, som med de kollektive overenskomster bidrager til fleksible ansættelses- og afskedigelsesregler, jf. også afsnit 5.4 om samarbejde vedrørende voksen- og efteruddannelse.

Det Nationale Reformprogram 2005 har endvidere sat fokus på *den decentrale danske lønforhandlingsmodel* og omtaler de kommunale parter gennemførte såkaldte omvendte model ved OK05. Der skal henvises til parternes bidrag til indeværende rapport vedrørende fremme af fleksibiliteten på arbejdsmarkedet, herunder forenkling af over-

enskomststrukturen, håndtering af omstruktureringer som følge af kommunalreformen mv., jf. bilag 7.

Indsatsen mod sort arbejde fortsætter, jf. reformprogrammet 2005. Som noget nyt kan dagpenge- og kontanthjælpsmodtagere nu sættes i aktivering umiddelbart, hvis der ved et kontrolbesøg i en virksomhed er tvivl om, hvorvidt de reelt står til rådighed for arbejdsmarkedet.

5.5 Investeringer i menneskelig kapital

Danmark ligger højt sammenlignet med andre lande i EU og OECD, når det gælder de samlede investeringer i uddannelse, jf. afsnit 2, tabel 2.2.

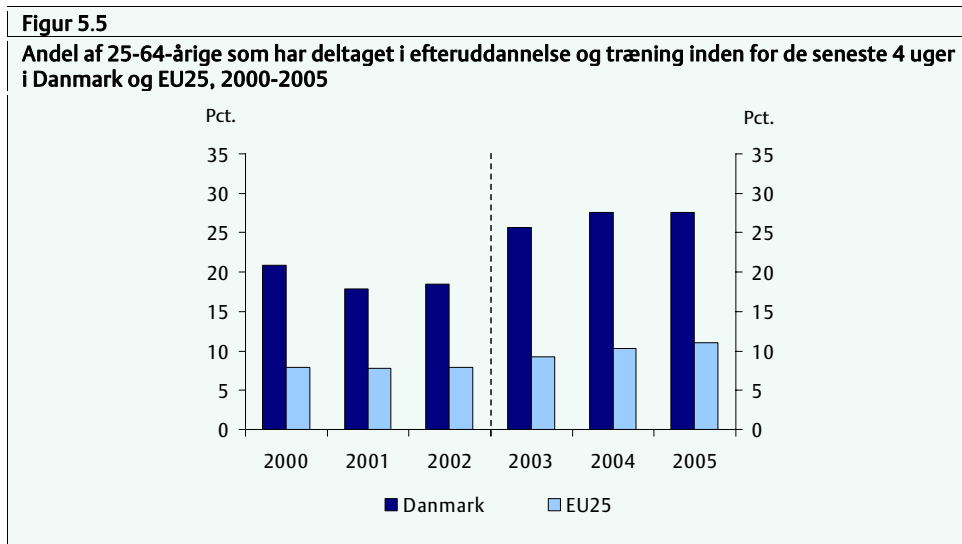
Forud for Velfærdsaftalen fra juni 2006 lå et antal udvalgsarbejder bl.a. på erhvervs-voksen- og efteruddannelsesområdet, som omtalt i Reformprogrammet 2005. Målet om, at flere unge skal gennemføre en ungdomsuddannelse, skal først og fremmest opnås gennem styrkelse af de erhvervsrettede ungdomsuddannelser – dvs. erhvervsuddannelserne, landbrugsuddannelserne, social- og sundhedsuddannelserne og erhvervsgrunduddannelsen. For at sikre den fornødne rummelighed i disse uddannelser er det nødvendigt at forny både strukturen, tilrettelæggelsen og de pædagogiske metoder. Udvalget om fremtidssikring af erhvervsuddannelserne, som blev nedsat i tilknytning til Globaliseringsrådets arbejde, vil komme med konkrete forslag til initiativer inden udgangen af 2006, der kan sikre denne rummelighed. For at skabe klare uddannelses-tilbud til unge med såvel stærke som svage forudsætninger for uddannelse samt for at sikre en tydelig adgang til videregående uddannelse er det med Velfærdsaftalen aftalt, at skal erhvervsuddannelserne trindeles, og den enkelte elev skal have bedre mulighed for at vælge forskellige niveauer i fagene. Hvert trin skal afspejle en jobprofil på arbejdsmarkedet.

Der skal også skabes flere praktikpladser. Der iværksættes en national kampagne i samarbejde med erhvervsliv og organisationer for at øge antallet af praktikpladser. Erhvervsskolernes mulighed for at lave nye fleksible, individuelle erhvervsuddannelser skal forbedres, så flere beskæftigelsesområder kan dækkes. Der igangsættes en undersøgelse, som skal vurdere, om der er behov for ændringer af ordningen om Arbejdsgivernes Elevrefusion (AER). Inden for staten skal antallet af praktikpladser øges med mindst 25 pct. inden udgangen af 2007. Se i øvrigt bilag 7.

I februar 2006 forud for Velfærdsaftalen lov om *ny mesterlære* vedtaget. Det bidrager til målsætningen om, at alle unge skal have en ungdomsuddannelse ved, at unge får mulighed for en praktisk oplæring i en virksomhed, der helt eller delvist erstatter grundforløbet i en erhvervsuddannelse. I sammenhæng hermed er lov om praktiske indgange og sammenhængende uddannelsesforløb i de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser vedtaget i februar 2006. Det giver bl.a. eleverne mulighed for med virkning fra januar 2007 at blive optaget på uddannelserne via en ansættelsesaftale med en praktikvirksomhed i stedet for den hidtidige skoleadgangsvej.

Indenfor rammerne af globaliseringspuljen foreslås afsat 150 mio. kr. i 2007 og 300 mio. kr. årligt fra 2008 og frem til et *løft i kvaliteten på erhvervsuddannelserne*, herunder til efteruddannelse.

Voksen- og efteruddannelse gennem hele livet bidrager til, at den enkelte er bedre rustet til omstilling på arbejdsmarkedet og understøtter senere tilbagetrækning. En stor del af arbejdsstyrken deltager i offentlig, privat eller virksomhedsintern voksen- og efteruddannelse, jf. figur 5.5.⁶ Mange voksne har dog fortsat alvorlige problemer med at læse, skrive eller regne.

Anm.: Fra 2003 omfatter uddannelsesaktiviteter aktiviteter uden for det almindelige uddannelsessystem. Dermed er det ikke umiddelbart muligt at sammenligne perioden 2000-2002 med 2003-2005, hvilket er markeret med den stiplede linie.

Kilde: Eurostat.

Der er med Velfærdsaftalen enighed om, at voksen- og efteruddannelsesindsatsen skal styrkes. Aftalepartierne anerkendte slutdokumentet fra trepartsdrøftelserne 20. marts 2006, jf. nedenfor. En styrket voksen- og efteruddannelsesindsats skal især rettes mod udsatte grupper på arbejdsmarkedet. På denne baggrund er aftalt:

- Et markant løft og en målsætning om 40.000 kursister årligt på læse-, skrive- og regnekurser for voksne.
- Afsættelse af en pulje på 1 mia. kr. til mere erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse, der bl.a. skal komme kortuddannede til gode. Udbetalingen fra puljen afhænger af, at arbejdsmarkedets parter øger finansieringsbidraget til en

⁶ Opdaterede tal specifikt for arbejdsmarkeds- og erhvervsuddannelserne, jf. reformprogrammet 2005, er angivet i bilag 5.4.

styrket voksen- og efteruddannelsesindsats fremadrettet. De konkrete vilkår herfor skal aftales nærmere.

- 2.000 flere voksenlærlinge og en forbedring af ordningen, så det årlige antal kommer op på knap 9.000. Med ordningen opnår flere kortuddannede en faglært uddannelse.
- Forenklet og permanent jobrotationsordning med henblik på en løbende efteruddannelse af beskæftigede og opkvalificering af ledige til arbejdsmarkedet.

Herudover forventes der som led i velfærdsreformen iværksat en række yderligere nye initiativer, der ligeledes skal bidrage til at fremme udsatte gruppers deltagelse og integration på arbejdsmarkedet. De omfatter bl.a. bedre vejledning og rådgivning til beskæftigede og virksomheder, øget anerkendelse af kompetence opnået uden for det offentlige uddannelsessystem samt bedre uddannelses tilbud til indvandrere (to-sprogede).

Regeringen og arbejdsmarkedets parter har 20. marts 2006 drøftet voksen- og efteruddannelsesindsatsen. Der er i slutdokumentet fra trepartsmødet blandt andet enighed om, at voksen- og efteruddannelsesindsatsen skal styrkes, og at alle – den enkelte, virksomhederne, arbejdsmarkedets parter og det offentlige – har et ansvar for, at opgaven løftes.

Regeringen og arbejdsmarkedets parter har i august 2006 afsluttet et fælles arbejde om måling af voksen- og efteruddannelsesindsatsen og vil i de kommende år føre en løbende dialog om udviklingen. Regeringen og arbejdsmarkedets parter afholdt 25. september 2006 trepartsmøde om voksen- og efteruddannelse, hvor det fælles ansvar for at styrke indsatsen blev bekræftet, og konkrete tiltag blev drøftet. Der er aftalt nyt trepartsmøde i forsommeren 2007.

Med en samlet bevilling på 80 mio. kr., heraf 36 millioner kroner fra Den Europæiske Socialfond, gennemføres i 2006 og 2007 udviklingsprogrammet *Regionale kompetencecentre i lærende regioner*. Programmets målgrupper er især små og mellemstore virksomheder samt kortuddannede arbejdstagere. Formålet med programmet er at styrke voksen- og efteruddannelsesindsatsen og kvalificere udbydere af erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse for at kunne imødekomme behovet for kompetenceudvikling i SMVer samt for kortuddannede arbejdstagere, og samtidig tilvejebringe de nødvendige kvalifikationer for virksomhedernes og arbejdstagernes omstillingsevne.